

UNITED NATIONS
United Nations
Interim
Administration
Mission in Kosovo



NATIONS UNIES
Mission
d'Administration
Intérimaire des Nations
Unies au Kosovo

KUVENDI I KOSOVËS СЕВТИЛИЦА КООСА
ASSEMBLY OF KOSOVO

BÜLTEN

Kasım, 2003. Nr. 3



Kosova Meclisi Medyalarla İlişkiler Kurma ile Yayınlama Dairesi

Kosova Meclisi Başkan Nexhat Daci, Lüksemburg Hükümet Heyeti'ni kabul etti

DACI: Kosova'yı yönetmek için insancıl ve doğal kaynaklara sahibiz

JUNCKER: Birleşmiş Milletler Örgütü'nün 1244 Rezolüsyonu ve yerli ile uluslararası

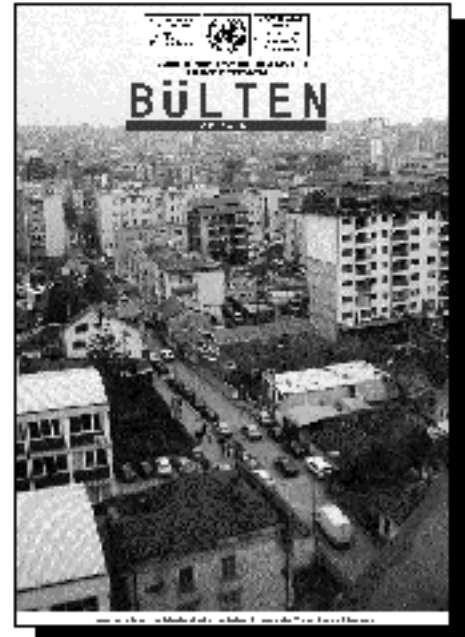


Daci - Juncker karşılaşmasından bir an

ensitülerinin iş birliği yolundan gidilmeli
Saysız gazeteciyle birlikte, Lüksemburg Hükümeti Heyeti'nin başında bulunan Başbakan Claude Juncker'i, Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci kabul etti. Bu kabul sırasında Daci, sözkonusu konuları Kosova'daki devrimler ve aynı zamanda özgürlük, demokrasi, bütünlüklü gelişme ile Avrupa-Atlantik yapılarına entegre edilme için Kosova halkının amaçlarıyla haberdar etti.

Lüksemburg Başbakanıyla yaptığı görüşme sırasında Profesör Daci, Kosova'daki yeni realite ve onun halkın gereksinimine gereken anlayışın gösterilmediği yüzünden, savaş sonrası yıllarda Kosova'da dönüşümü kaydedildiğine de işaret etti. Diğer yandan Daci, uluslararası yardım yan sıra, Kosova'nın bütünlüklü gelişmesi için yetkilinin yerli enstitülere aktarılmasının da gerekli olduğunu belirtti. Kosova'yı yönetmek için gereken sorumluluğu üstlenmemiz amacıyla, insancıl ve doğal kaynaklara sahibiz derken, Sayın Grosman ve Kosova komisuna ait Temas Gurubunun tutumlarının oldukça faydalı olduğunu vurguladı.

Görüşmenin devamında konuşmada bulunan Lüksemburg Başbakanı Claude Juncker, Kosova'ya, Kosova'yla ilgili tutumun sağlanması fonksiyonundaki enformasyonları toplama amacıyla geldiğini belirtti. Juncker'in sözlerine göre, Kosova'nın geleceği için başarılı gelişme ve Kosova'daki uluslararası mekanizmalarla iyi ilişkilerin kurulması oldukça büyük önem taşımaktadır. Konuşmasının sonunda Lüksemburg Başbakanı, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün 1244 Rezolüsyonu ve yerli ile uluslararası enstitülerinin iş birliği yolundan gidilmesinin gerekli olduğunu vurguladı.



İÇERİĞİ:

DACI: Kosova'yı yönetmek için insancıl ve doğal kaynaklara sahibiz	2
Ayırım Yapma'ya karşı Yasa Tasarısı görüşülüyor ...	7
Anayasa Çerçevesi'nin değişmesi ve tamamlanmasına ait Çalışma Gurubu kuruldu	8
Kosova'da hukuk sistemi ve mahkemelerin bir bölümündeki b umahm	12
Kosova'da seçim sistemi Reformu ve kadının durumu	14
Kosova Meclisi'nin Yönetmenliği üstüne değişikler kabul edildi	20

Redaksiyon:

Sherif Konjufca, Shefqet Rexhepi, Celal İlyas, Edona Fetahu

İrtibat telefonları:

038 211 186, 038 211 949, 038 211 189, 044 127 921

Tel/fax: 038 211 188

E-mail:

media_kuveni@hotmail.com

Anayasa Çerçevesi'nin değilmesi ve tamamlanmasına ait Çalışma Gurubu kuruldu

Anayasa Çerçevesi'nin değilmesi süreci, bu Meclisin real bir yanaşımıdır. Aynızamanda bu, Meclis'in hemen yeni Anayasa'yı hazırlaması çalışmalarına geçmesinin gerekli olduğu demek değildir. Anayasa Çerçevesi'nde değilmeler yapılyncaya kadar, Kosova, halkın politik isteğinin yerine getirme konusunun onaylanması ile sona ermesi hazırlıklarına geçmiş olacaktır

Bu yılın 30 Ekim tarihinde düzenlenen Meclis toplantısında, Anayasa Çerçevesi'nin değilmesi ve tamamlanmasına ait çalışma gurubunun kurulmasıyla ilgili öneri görüldü. Toplantının bağında, Kosova Hükümeti ve Adliye, Yasacılık ile Anayasa Çerçevesi Komisyonu'nun, Anayasa Çerçevesi'nin değilmesiyle ilgili istemlerini kısa çizgilerle açıklama yaparken, Komisyon Bağkanı Prof. Arsim Bajrami, bu girişimin Anayasa Çerçevesi'nde bütünlüklü Anayasa esasý olduğunu ve değirtirgeler sayesinde Anayasa Çerçevesi'nde değilmeler ile tamamlamaların yapılması yönünde Meclise hak verdiğini belirtti.

Diğer yandan bu girişim, kendi önsözü ile geçici hükümlerinde, sorumlulukların zaman zaman uluslararası enstitülerden yerli enstitülere geçmesini öngören Anayasa Çerçevesi ruhundadır. Aynı zamanda bu Çerçeve, supstansiyel özyönetimin zenginleşmesi ve Kosova'daki uluslararası administrasyon misyonun gerçekteleşmesinde UNMIK ile uluslararası administrasyona yardımın sunulması amacıyla, süreçte değilmelerin yapılmasını öngörümüştür.

Uluslararası administrasyondan sorumlulukların tek yönlü üstlenilmesi olayları mevcut değil

UNMIK strüktürlerinde olduğu gibi geniş kamuoyunda da, bu Meclis'in kendi çalışmalarıyla gereksiz şeyler yapmaya ya da sorumlulukları tek yönlü üstlenmeye çabaladığı söylentileri olduğu için, herşeyden çok bunun yapılması gereklidir. Fakat, düşünceme göre bu, uluslararası

administrasyondan sorumlulukların tek yönlü üstlenmesi değil, ortak sorumlulukların başarıyla gerçekteleşmesi amacıyla Kosova Meclisi'nin UNMIK'e sunmuş olduğu oldukça yapıycı taleplerden biridir. Bu yönde bizler, Kosova'daki Misyonun gerçekteleşmesi sözkonusu iken, UNMIK'in korkuya kapılmaması doğrultusunda elimizden geleni de yapmaya hazırız. Demek oluyor ki, kendi özyönetim kapasitelerini güçlendirmekle bu halkı yetenekleştirmeli ve bu Meclis'in belirlemit olacağı bir dönem için Kosova halkının politik isteklerinin nihayi kararlarının alınması yönünde güçlendirmelidir.

Anayasa Çerçevesi'nin esas amacı gerçekteleştirildiğinden ötürü, Anayasa reformun yapılması gereklidir. Bu Çerçeve'nin esas amacı, Kosova'da demokrasi enstitülerin kurulması amacıyla, Anayasa esasının sağlanmasıdır. Bu enstitüler daha önceden kurulmuş, fakat hala Anayasa'daki sınırlandırmalara göre çalışmaktadır. Fakat, düşünceme göre, 1244 Rezolüyonu'nda öngörülenler gerçekteleşmiş değildir. Bu herşeyden önce, Kosova'ya ait supstansiyel özyönetim konusunun gerçekteleşmemesine iliptir. Bu Meclis'in, Hükümet'in ve diğer enstitülerin varoluğu sınırlandırmaları gözönünde bulundurarak, supstansiyel özyönetim konusundan hala oldukça uzak olduğumuz sanışındayım. Kosova yönetim kapasitelerinin kurulması ve güçlendirilmesi amacıyla, içerikli Anayasa reformuna gidilirse, o zaman supstansiyel özyönetimin sağlanması oldukça önemlidir.

Düşünceme göre, Anayasa reformları bu anda üç temel amaç yönünden gitmektedir. İlk amaç, sorumlulukların aktarılması amacıyla Anayasa ve Yasa esasının kurulmasıdır.

Hükümet, Kosova Meclisi ve aynı zamanda UNMIK ile özel temsilci, yetkilerin aktarılması sürecine geçileceğini ifade etmişti.

Supstansiyel yetkilerin aktarılması amacıyla, Anayasa esasının sağlanması gereklidir.

Anayasa reformunun ikinci amacı, uluslararası standartları yerine getirmesi, daha doğrusu statüsten önce standartlar formülüne göre ilerleme kaydetmesi amacıyla Kosova enstitülerine gereken olanakları sağlamasıdır.

Düşünceme göre, bu Meclis ile Kosova Hükümeti'nin elinde varoluğu yetkileriyle, standartların yerine getirilmesi yönünde bizler fazla birşey yapamayız. Bu standartların gerçekteleşmesi yönünde ne kadar yetenekli olduğumuzu göstermemiz amacıyla, verilen sorumlulukların artırılması, daha doğrusu yeni yetkilerin verilmesi gereklidir.

Üçüncü amaç ise, 1244 Rezolüyonu'nun kesinleştirilmesi ve final statüsünün körüklenmesi doğrultusunda UNMIK e gereken yardımın sunulmasıdır.

Düşüncemize göre, UNMIK ile Birleşmiş Milletler'in strateji amaçlarından birini, Kosova statüsünün finalizasyonu sürecini körüklemesi oluşturmaktadır. Ve bu sadece, Kosova'daki askeri ile sivil katılımların bağlantısı olmadan yetkilerin Kosova enstitülerine aktarılmasıyla sağlanmiş olabilir.

/ devamı 4. sayfada /

Anayasa Çerçevesi'nin değilmesi süreci, bu Meclis'in real bir yanarýmıdır. Aynı zamanda bu, Meclis'in hemen yeni Anayasa'yı hazırlaması çalışmalarına geçmesinin gerekli olduğu demek değildir. Anayasa Çerçevesi'nde değişmeler yapılıncaya kadar, Kosova, halkın politik isteğinin yerine getirmesi konusunun onaylanması ile sona ermesi hazırlıklarına geçmiş olacaktır. Düşünceme göre, sorumlulukların kanuni yolla üstlenmesi yönünde UNMIK in Kosova'daki Misionunu başarıyla sona erdirmesine yardımcıda bulunursak, o zaman bu gerçekten reel siyasettir. Fakat, bu Meclis Kosova'nın yeni Anayasasının hazırl-

letvekillere bazı bilgiler verdi ve Bakanlığın, son iki toplantısında, bu adım konusunda tartışmalarda bulunmuş ve yönlenmiştir. Biz bugün sadece süreci başlatmaktan konuşuyoruz, bundan dolayı tartışmacılara, çalışma gurubuna ve Kosova Meclisi'nin belirli Komisyonu'na, tüm yetkileri alması, geniş profesyonel ve ulusal esaslı etkinleştirmeleri ve uluslararası yardımını aramaları için müsaade etmelerini istedi. Biz, bu sürece UNMIK'in hukuk dairesinin katılması (bu konuda oydaş olduk) istedik ve bu konuda anlaşmaya vardık.

Sabri Hamiti, Kosova Meclisi'nde

Anayasa Çerçevesi'nin 14. maddesi, bu sürecin başlatılması için olanak sağlıyor. Aynıca, Kosova Meclisi Yönetmenliği ile, olası değişmelerin yöntem ve sürecini çok incelikli bir şekilde belirledik. Sonunda, biz önceden de Anayasa Çerçevesi'nde değişmeler yaptık, öyleki bu özel bir olay değil. Biz, Kosova Meclisi Bakanlık Kurulu'nun önerisi üzere, Çalışma Gurubu'nun kurulması yönünde önerisine de sahibiz. Bu çalışma grubunda yer alacak ad ve yapıyı konusunda benim uyarım yok, ancak, Kosova Meclisi'nde LDK Partisi Gurubu adına, bu Komisyon'un, 7 üyeden oluşması gerektiğini düşünüyorum. Ve



Kosova Meclisi toplantısından bir an

lanmasına bir an önce geçmeye zorunludur ve bu Anayasa, Kosova halkının politik isteği implementasyonu konusunun çözümlenmesine kadar hazır olmalıdır. Tek sözle bu yöndeki hazırlıklara bir an önce geçilmelidir, dedi konuşması sırasında Profesör Arsim Bajrami.

Konuřmasının devamında Kosova Meclisi Bakaný **Nexhat Daci**, mil-

LDK Partisi Gurubu adına, bu girişimi desteklediklerini ve girişimin başlatılması için günün çattığını, dolayısıyla Kosova yurttaşlarının büyük bir gereksinmesi olan, Kosova'da genel yaşamın ipevliliği için geçerli olan Anayasa Çerçevesi üstüne gerekli değişmelerin yapılması sürecinin başlatılması gerekliliğini destekledi. Bu konuda belirli tüzük de mevcuttur. Kosova

hemen LDK adına, bu Gurub'ta, ünlü hukukçu ve bu Meclis'in saygıdeğer milletvekili Sn. Nekibe Kelmendi'nin bulunmasını öneriyorum.

Dragiša Krstoviđ, bu girişimin, hukuk konuları, yasama ve Anayasa Çerçevesi'ne ait Meclis Komisyonu'nda görüldüđünü ve orada Sırp topluluđunun temsilci-

lerinin bu girişime karþı olduklarýný, bunu, Anayasa Çerçevesi'nin de þimdilik uygulanýr olduðunu, yetkilerin aktarýlmasýndan baþka birþeyin ilginç olmadýðýný ve Anayasa Çerçevesi'nin bu tür giriþimi ve bu tür deðiþmeleri için zamanýn olmadýðýna dair aþýklamayla özürlediklerini bildirdi.

Anayasa Çerçevesi'nin 14. Bölümü'nde yazdýðýna göre, Birleþmiþ Milletler Genel Sekreteri Özel Temsilcisi'nin, geçici özyönetim enstitüsyonlarýna yetkilerin ve görevlerin aktarýlmasýný saðlamak için gereken önlemleri alması gerekir. Ve bana göre bu yeterlidir, Özel Temsilci'si, kendisi deðerlendirdiði zaman, geçici enstitüsyonlara yetkileri aktarabilmesi için bu yeterlidir.

Diðer yandan, bana göre, 14.3 noktasýnda GSÖT'nin, kendi giriþimi ya da Meclis üyelerinin üçte birinin desteklediði istem esasý üzere, Anayasa Çerçevesi üstüne deðiþtirgeleri getirebildiðinin belirtilmesi iyi bir þeydir. Ben, bu istemin, Meclis üyelerinin üçte biri tarafýndan desteklenen bu istemin, Mecliste kabul edileceðine kesinlikle inanmaktayým. Ancak, Genel Sekreter Özel Temsilcisi'nin, bundan hemen sonra, deðiþmeleri yapıp yapmayacaðý konusunda emin deðilim. Çünkü o, ilk önce, tümümüzün hep beraber çaba gösterdiðimiz standartlarýn yerine getirilmesi, az deðil, çok sayýda olan ve çok yavaþ ya da çok zor ya da gerçekleþmesi zor olan standartlarýn yerine getirilmesini isteyecektir. Standartlar yerine getirilince, ondan sonra çok daha bazı sorunlar da çözümlenecektir, dolayýsýyla Anayasa Çerçevesi'nin deðiþmesi de ya da Kosova Anayasasýnýn getirilmesi için hazýrlýklarýn ciddi bir þekilde sürdürülmesi konusu ve tabii ki bundan sonra daha çok sayýda sorunlarýn çözümlenmesi de gündeme gelecektir.

Demek oluyor ki biz þimdilik Anayasa Çerçevesi'nin deðiþmesi için deðiliz. O, þimdilik iþlevliliðini

korumaktadır ve bana göre o, hem Meclis hem de diðer geçici enstitüsyonlarýn iþlevliliði için çok güzel, normal hukuk çerçevesini teþkil etmektedir.

Bu andaki durum, Kosova enstitüsyonlarýn baþarılý çalıþabilmesini engelliyor

Ramush Haradinaj, Kosova Meclisi'nin, Anayasa Çerçevesi'nin deðiþtirilmesi yönünde giriþimde bulunmasýnýn iyi olduðunu vurguladı. Bunun, Kosova Hükümeti'nin komple kadroya sahip olmasý için de önemli olduðunu ileri sürdü. Bu gereklidir ve biz buna kendi desteðimizi veriyoruz.

Biz herkese, bu Meclise ve part-nörümüz olan uluslararsý topluluða da, Kosova Hükümeti'nin komple kadroya sahip olmasý ve iþlevliliðini gerçekleþtirmesi için, nihayi satatüsün çözümlenmesinin demek olmadýðýný, Kosova'nýn daha iyi iþlevlilik kazanması ve Kosova Hükümeti'nin kendi görevlerini daha iyi gerçekleþtirmesi demek olduðunu vurguladı.

Tam anlamýyla stabil bir toplum olmamız için, yöresel iþbirliði için hazýr olan bir toplum ve entegrasyon göreviyle sorumlu olmamız için biz, yetenekli olmamız gerekir ve Kosova Enstitüsyonlarýnýn iþlevliliðini saðlayacak Kosova Anayasasýna sahip olmamız istememiz gerekir.

þimdiki durum, Kosova'nýn heryönlü kalkýnmasýný, Kosova Enstitüsyonlar'ýn baþarılý çalıþması ve bununla birlikte, kendi kendimizle ve dolayýsýyla bize düþen sorumluluklarla yüz yüze gelmemizi engellemektedir.

Mahir Yaðcýlar, Anayasa Çerçevesi'nin 14.3 noktasına göre, deðiþmelerin yapılması için olanak verilmiþtir, öyleki, Anayasa Çerçevesi'nin deðiþme ve tamamlamalarýný biz de destekliyoruz. Konuþmasýnýn devamýnda o, Komisyonun 7 üyeden oluşmasına

dair öneriyi destekledi ve bu komisyonda, bir üyenin Türk topluluðuna ait olmasýný önerdi.

Hatixhe Hoxha, Çalıþma Gurubu'nun, 7 üyeden oluşmasına dair öneriyle oydaþ olduðunu belirtti ve yeni üye olarak Hydajet Hyseni'nin olmasýný önerdi.

Hasan Meta, Anayasa Çerçevesi'nin deðiþme ve tamamlamalarýný yapması gereken Komisyonun, UNMIK ve Güvenlilik Konseyi tarafýndan kabul edilmemesinin olası olduðunu vurguladı. Bu bir daha kendi kendimizi kandýrma örneði olabilir ki bu Kosova Politikasýnýn bir marifetidir, ya da gelecek seçimlere yine Anayasa Çerçevesi ile çıkmamız için kamuoyunda çalıþmalarımızın iyi yürüdüğü intibasýný býrakarak zamanda kazanmak için bir sis perdesi olabilir.

Burada ortaya atýlanlardan en önemlisi, Anayasa Çerçevesi'nin neresinin ve nasıl deðiþmesi gerektiðinin hiç kimse tarafýndan bilinmemesidir. Tüm bunlarýn sonucu çok kısırlı olabilir ve bundan sonra da yine boynumuzda hançerle kalmak ve Anayasa Çerçevesi ile 1244 Rezolüsyonu ile sınırlandýrılmıþ kalmamız olası. Kosova yurttaþları, haklı olarak, Kosova Meclisi'ndeki seçtikleri kişilerden, seçim kampanyasýnda verilen vaadlere dayanarak, büzbütün baþka bir þeyler bekliyorlar. Kendi özyönelim hakký esasý üzere Kosova statüsünün çözümlenmesini bekliyorlar.

Meclis, Çalıþma Gurubu'nun, önceden önerilen 5 üye yerine 8 üyeden oluşması önerisini destekledi. Oraya daha 2 önerilen üye girdi, üçüncüsü ise dördüncü meclis gurubu tarafýndan sonradan önerilecektir. Devamýnda Meclis, oy çoðunluðuyla, Anayasa Çerçevesi'nin deðiþmelere tabii tutulmasýný kararlaþtırdý. Bu karara 17 milletvekili karþı geldi.

Viyana'daki görüşmeden sonra ilerleme kaydedildi

Merlin Olbrayt: "Dünceme göre Kosova, diktatörlüğü yaşıyan bir ülke olarak, başarıya ulaşmak modelini kabul etmeye hazır olan bütün halklar için örnek olmalıydı"

Amerika'nın Steytdpartment çadırı üzere ABD ziyaretinde bulunan Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci, Amerika Administrasyonu ile siyasetinin ünlü kişilerle görüştü. Eski Senatör Bob Dol ile yaptığı görüşme sırasında Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci, Kosova Başkanı Ibrahim Rugova'nın selamlarını ilettikten sonra, kendisini Kosova'daki güncel durumla haberdar edip, Kosova Enstitüleri'nin şimdiye kadarki etkinliklerine değindi. Konuşmasının devamında Başkan Daci, Kosova Enstitüleri amacının, azınlıkların Kosova toplumuna entegre edilmesi olduğunu ifade ederek, özellikle Sırp azınlığı söz konusu olduğu sırada, yetersiz iktisadi gelişme yüzünden, entegrasyonun, ortaya atılan istekler üzere gerçekleştirildiğini belirtti. UNMIK, 1244 Rezolüsyonu'yla garanti edilen yetkilerin 2003 yılında yerli enstitülere aktarılacağına söz vermektedir, anlaşılan bizler bu süreçte oldukça gecikmiş sayılırız. Bu münasebetle eski Senatör Dol, herkesin, Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından yapılan engellerin bilincinde olmasının gerekli olduğunu belirterek, Kosova'daki bütünlüklü süreçlerde başarılı sonuçların kaydedilmesi amacıyla, Amerika Kurultayı yoluyla baskının yapılması gerekliliğine işaret etti. Diğer yandan, Vaşington'da bu gibi enformasyonların varolmayışı yüzünden, şahsi olarak kendisinin yaptığı ve aynı zamanda kendi meslektaşları sayesinde gereken enformasyonları Devletin Steyt Departmanına bir an önce sunmalarının gerekli olduğunu vurguladı. Çünkü gerçekler, 4 yıldan sonra da Kosova'da belirgin sonuçların kaydedilmediğini göstermektedir. Eski Devlet Sekreteri Merlin Olbrayt'la yaptığı görüşme sırasında

da Başkan Daci, azınlıkların sızalarından mülteciler ile evlerini terk edenlerin geri dönmeleriyle ilgili Rezolüsyon'u onaylayan Kosova'nın savaştan çıkan tek ülke olduğunu ve aynı zamanda evlerini terk edenlerin geri dönme konusunun Kosovalıların yetkisine dikkatini belirtti. Statüsünü iyi olmadığından ötürü, bazı değişikliklerin yapılması gereklidir ve sizler spesifik konular üzerinde çalışıp, çaba sarfetmelisiniz. Bu sürecin hala tamamlanmaması için oldukça üzgünüm. Dünceme göre Kosova, diktatörlüğü yaşıyan bir ülke olarak başarıya ulaşmak modelini kabul etmeye hazır olan bütün halklar için örnek olmalıydı, dedi konuşması sırasında Olbrayt. Devlet Sekreteri'nin yardımcı asistanı Sayın Lisa Tepperle görüşen Başkan Daci, Belgratla yapılacak olan diyalog için bir gurubun kurulmasıyla ilgili Hükümet tarafından karar alındığını ve Viyana toplantısından sonra büyük bir ilerlemenin kaydedildiğini vurguladı. Sayın Tepper ise, Viyana'daki görüşmelere katılmayan Kosova liderleri arasındaki beraberliğin sağlanmasının gerekli olduğunu belirtti. Yapılan görüşmeler sırasında özel önem, Kosova statüsünün çözülmesi amacıyla standardın sağlanması ve UNMIK'in, Kosova'nın iktisadi gelişmesine gereken katkıda bulunmadığı gerçeğine verildi. Kosova statüsünün çözülmesinin hızlandırılması gerekliliği, Uluslararası Strateji Konular Merkezi temsilcisi Yanof Bugayski ile yapılan görüşme sırasında ortaya atıldı. Bununla ilgili Bugayski, bu statüsünü Sırbistan ile Karadağ için hazırlanmış olmadığına değinerek, Kosova'nın, bu konular hakkında Vaşington'un tüm yönetici organlarına başvurmasının gerekli olduğunu vurguladı.

Kosova başarılı bir övku olarak diğer kriz bölgelerinde de kullanılabilir



Daci - Kassof görüşmesinden bir an

Sırbistanla her zaman, her yerde ve her konuda görüşülebilir, sadece Kosova'nın politik statüsü görüşülemez. Uluslararası topluluk, özellikle ABD ile Avrupa Birliği, global uluslararası siyasetinde de buna benzer bunalımların çözülmesi amacıyla, başarılı tarih olarak Kosova olayından yararlanmalıydı, dedi Etnik gruplar arası ilişkilerle ilgili Proje Müdürü Sayın Allen Kassof ile görüşmede bulunan Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci. Bu görüşme sırasında, Kosova ile onun yönetiminin geleceği ve aynı zamanda Priştine - Belgrad ve yöresinin diğer yerlerinde yapılması öngörülen diyalog hakkında konuşuldu. Sayın Kassof, 15 Kasım tarihinde Priştine'de düzenlenecek olan "Kosova'da etnik gruplar arasındaki ilişkiler - belediyelerden pozitif örnekler" konusu üzerindeki konferansın örgütleyicisidir. Bu konferansa, ülkenin en üst düzey yetkilileri, Kosova'da mevcut olan uluslararası enstitülerin yüksek resmi yetkilileri, Priştine'deki Hükümet Büroları şefleri ve Kosova Belediye Başkanları katılacaktır. Bu konferans sırasında konuşmada bulunan Sayın Kassof özetle şunları dedi: "Pozitif örneklerden başarılı örnek ile önerileri inceleyip, çıkardıktan sonra diğerlerine aktarmaya çalışacağız. Kosova'nın ilerideki statüsü, çeşitli etnik grupların yaşayabileceği uygun bir ortamın sağlanması amacıyla, politik projelerin gerçekleştirilmesi yönündeki Hükümetin başarısına önemli ölçüde bağlı olacaktır. Bazı standartlarda ilerlemenin kaydedileceğine hiç kuşku yok, her şeyden önce buna geçedenlerin geri dönmesi ve güvenliğin sağlanması standardının ilave edilmesi gereklidir". Sayın Kassof böyle bir konferansın İsviçre'de de örgütleyecektir. Bu konferansa, yöresinin tüm yerlerinden yönetici kişiler katılacaktır.

Ayrým Yapma'ya karþý Yasa Tasarýsý görüþülüyor

Kendisine ayrýmýn yapıldýðýný düþünen kişiler, belirli Yasa korunumuna sahip olmakla birlikte, özellikle bu konular için kurulacak organlara başvurabilirler. Bu organ özellikle, belirgin halini alan sorunları inceleyecek, olası çözümleri bulmaya çalışacak ve ayrým yapma edilen kişilere somut hukuki yardım sunmaya çalışacaktır

30 Ekim 2003 tarihinde düzenlenen Kosova Meclisi toplantısında, Ayrým Yapma'ya karþý Yasa Tasarýsý'nın ilk okunuþu yapıldý. Bu Yasa Tasarýsýyla ilgili önsözü Kosova Hükümeti Baþbakanı Bajram Rexhepi sundu. Baþbakan Rexhepi'nin sözlerine göre, Ayrým Yapma dýþý ilkesinin insan haklarına ait uluslararası yasacýlýðın esas akide (doktrin) oluşturduðu ve bunun Kosova'daki yasanın ek bölümünü teþkil ettiði gerçeði gözönünde bulundurularak, özgürlük ile demokrasi ve insan haklarıyla özgürlüðün saygılanması ilkelerinin korunumuyla uyumlu olarak Kosova Hükümeti'nin, Ayrým Yapma'ya karþý Yasa Tasarýsý'nın hazýrlanması giriþiminde bulunmuþtur.

Avrupa Birliði'ne üye olmak için atýlan ilk adım

Söz konusu Yasa Tasarýsý uzun bir dönem için hazýrlanan tasarýyý oluþtursa gerek, bu tasarý'nın hazýrlanması yönündeki çalıþmalar ise yerli ve uluslararası uzmanlarla ve aynı zamanda UNMIK temsilcileriyle koordine edilmiþtir. Bu Yasa'nın amacı, bütün Kosovalılar için her tür ayrým yapma þekillerinin önlenmesidir. Bu Yasa, Avrupa ile Uluslararası seviyede mevcut olan antiayrým yapma yasaları ile standartları ve aynı zamanda Kosova'daki geçici özyönetim enstitüleriyle ilgili Anayasa Çerçevesi'nde duran görevlerin yerine getirilmesiyle uyumludur. Þunu belirtmek isterdim ki, bu Yasa, ýrk ve etnik ayrýmı yapılmaksızın insanların eþitçe saygılanması ilkelerinin yerine getirmesiyle (implementasyonu) ilgili Avrupa Birliði Konseyi'nin emri üzere

dolaysız bir þekilde kurulmaktadır /2003/43/.

Fakat, sadece ýrk ve etnik esasınca yapılan ayrým yapmayla sınırlanılmadan, bunun aynı şekilde diðer kategorilerin korunumuna da genişletilmiþtir. Örneðin: cinsiyet, yaþ, dil, düþünce ya da politik inanç, ulusal ve dini mensubiyet, sınırlanılmıþ yeteneðe sahip kişiler vb. Bunların hepsi Kosova'daki koþullar ile özelliklerle uyumlaþtırılmıþtır.

Ayrým Yapma'ya karþý Yasa, hiç ayrým yapılmaksızın, iþbulma, ödeme, iþten uzaklaþtırılma, çalıþma örgütlerine katılma ile üye olma, sosyal korunum, eğitim ve adliye organları alanındaki kamu ile özel sektörün tüm tüzel ve özel kişileri savunacaktır.

Bu Yasa'nın uygulanması, yurttaşların yaşamın tüm alanlarında ve özellikle geçici özyönetim enstitüleri çerçevesinde eþit olarak saygılanmasına faydalı bir biçimde etki etmektedir.

Kendisine ayrýmýn yapıldýðýný düþünen kişiler, belirli Yasa korunumundan faydalanarak, sadece bu tür konular için kurulacak olan organa başvurabilirler. Bu organ ortaya atılan sorunları özel olarak inceleyecek, gereken çözümleri bulmaya çalışacak ve ayrým yapmaya uğrayan kişilere somut hukuki yardım sunmuş olacaktır.

Bu Yasanın özel özellikleri þunlardır:

- dolaylı ile dolaysız ayrým yapma, huzursuzluk, kurban olmak ve ayrým (segregasyon) kelimelerinin açıklanması,
- gereken önlemlerle birlikte, ayrým yapmanın yasaklandığı alanlarda Yasa'nın uygulanması,
- delillerin adıyla ilgili kurallar,

ayrým yapmaya karþý delillerin ön sürülmesi sırasında olayların hangilerinde delillerin suçlanan kişiye aktarılması, suçlarına ait mahkeme süreçleri,

- önerilen yaptırımlar, para cezaları, eþit ölçüde saygılanma merkezinin kurulması.

Düþünce göre bu Yasa kendisinde politik önceliðini de taþımaktadır, bununla Kosova, Balkan'lar ile Avrupa'da ayrým yapmaya karþý yasacýlýðın baþına geçmektedir ve bu, ayrým yapmaya karþý Yasa'nın getirilmesiyle, yerli yasacýlýðın hazýrlanmasının daha baþında Kosova'nın kendi hukuki akitlerini Avrupa yasacýlýðıyla tamamıyla uyumlaþtırdığı göstergesini teþkil etmektedir.

Aynı zamanda bu, Avrupa Birliði'ne üye olmak için ilk adımın atıldığı göstermektedir, çünkü bu Yasa'nın getirilmesi, yerli yasacýlýðın Avrupa Yasacýlýðıyla tamamıyla uyumlaþtırılmasını saðlamaktadır.

Bu Yasa aynı zamanda, Kosovalıların hak ile özgürlüklerinin garanti edilmesi ve adaletin güçlendirilmesi yönündeki kuvvetli dayanağı teþkil etmektedir, dedi Bajram Rexhepi.

Yasa, Kosova'daki tüm vatandaşların eþit ölçüde saygılanmasını kapsamaktadır

Zylfije Hundozi, halkımızın her zaman ayrým yapmaya karþý olduğunu belirterek, bu amaçların, bugün Meclis'te görülmekte olan Yasa þekline aktarılmasının uygun olduğunu vurguladı.



/ devamý 8. sayfada /

Hiçbir açıdan dolaysız ya da dolaylı ayrım yapmanın yapılmasına izin verilmeden bu Yasa, Kosova'daki tüm yurttaşların eşit ölçüde saygılanmasını kapsamaktadır. Anlaşılan, Yasa Tasarısında sözünü edilen sorunun gerektiğinde kapsanması ve bu yasa tasarısının daha anlamlı olması amacıyla üstün çaba sarfedilmiştir. Bu yasa tasarısıyla ilgili belirli uyarıların ortaya atılmasıyla birlikte, Sayın Hundozi, sözkonusu yasa tasarısının amaçları ile ilkeleri arasında gereken bağlılığın olmadığını belirtti. Örneğin: ilkelere göre ihbulmanın sadece kamu organlarda kapsanması öngörülmüş, amaç ise olanaklı ihbulmanın tüm alanlarında hiç ayrım yapılmadan ihbulmanın sağlanmasıdır. Bazı hükümlerde, eşit ölçüde saygılanmaya ait merkezin ne zaman kurulacağı süresi ve aynı zamanda bunun Ombudpersona karşı ilipkisi belirtilmemiştir, fakat metinde merkezin yetkileri belirtilmiş ise de, sözün sadece bir ipoteğe ilipkin olduğu anlaşılabilir.

Alush Gashi - Kosova Meclisi'nde

LDK Partisi Gurubu adına, ü l k e m i z i n gelişmesi ve geleceği için oldukça büyük önem taşıyan bu yasa



t a s a r ı s ı n ı desteklemem mutluluk ve onur vermektedir. Bağımsız ve demokratik Kosova'da, ayrım yapmaya karşı iyice seçilmiş ve iplenmiş olan Yasa oldukça içeriklidir.

Diskriminasyona karşı merkezin kurulmasıyla ilgili sorunların var olduğu gözönünde bulundurularak, ilerideki çalışmalarda bu konu hakkında daha fazla konuşulacağına inanarak, Kosova Meclisi'nde LDK Partisi Gurubu adına bu Yasayı desteklemekteyiz ve ilerideki safhalarda katkıımızı sunmaya çalışacağız.

Kosova'nın tüm yasalarında ayrım yapılmaması ilkesi mevcuttur

Arsim Bajrami - Şu anda Kosova kendi devletini kurma ve bir Avrupa

kimliğini kurma ç a b a s ı n d a olmasına rağmen, böyle bir Yasa'nın hazırlanması Kosova için oldukça gereklidir.



Tabii ki bu doğrultuda, Avrupa standartlarının izlememiz gereklidir.

Fakat, şunu belirtmem gerekir ki Kosova, ayrım yapılmamasına ait ilkenin garanti edilmesinden konulurken, daha şimdiki safhada gerekeni yapmıştır ve düşünce göre, yurttaşların tümünün eşit ölçüde saygılanması yönünde Anayasa Çerçevesi, uluslararası standardı aşan ve aynı zamanda azınlıklara pozitif ayrım yapma yapan Anayasa akitidir ve bu, herkesin eşit hakka sahip olduğu sivil toplum ile yurttaşlar toplumunun kurulması amacıyla, uluslararası standartları kabul ettiğiyile ilgili Kosova'nın delillerinden birini teşkil etmektedir.

Düşünce göre, bu pozitif diskriminasyon, Kosova'ya ait göstergeyi zenginleştiren, Kosova'nın azınlıkları entegre etmeye hazır olduğunun bir delilini daha oluşturmaktadır.

Hazırlanmakta olan bu Yasa, Kosova Yasaları'nın tümünde ayrım yapmaya karşı ilkesi mevcut olduğu için temel yasalardan biridir. Düşünce göre, onaylanmış olduğumuz yasaların hepsi, çepitli esaslar üzere ayrım yapmaya karşı ilke esasınca kurulmaktadır. Ama, ayrım yapmaya karşı esas ilkeleri içeren temel yasaların olması ve bunun diğer yasalara aktarılması da faydalıdır bence.

Bugün tartışmış olduğumuz bu Yasa yeni sıra, diğer ülkelerin de hazırlanmış olduğu, azınlıkların haklarına ait yasanın da hazırlanması için yakın bir geleceğimizi düşünmeliyiz. Bununla, uluslararası beyannamelerle öngörülen en yüksek standartlara sadıklaştıra,

Kosova'nın tüm yurttaşlarının savunmaya hazır olduğumuzu garanti etmiş olacaktır.

Oldukça iyi bir yasanın hazırlanmış olduğu gerçeği yeni sıra, düşünce göre, ikinci defa görüşüldüğünde de tartışmalarla birlikte düzeltilmesi gereken yeterince hatalar vardır. Bu hatalar da şunlardır.

Birincisi, Yasa'nın mantıksız kompozisyonu. Teknik ile içerik açısından yapılan hatalar az değildir. Bu bir tartışmalıdır. Düşünce göre, birkaç modelden bölümler alınmış ve bu Yasa'nın sunni kombinasyonu yapılmıştır.

Diğer yandan, altbaşlıklar genelde uygun değildir. Bu Yasa'da, politik tutum sayılan ve hukuki hüküm olmayan hükümler de yer almaktadır. Örneğin: bu Yasa'da yasa dili eksiktir, 2. maddedeki c noktasında böyle bir formülasyon mevcuttur: "Kosova halkının barış içinde yaşaması için desteğin sağlanması ilkesi" gibi yasa amaçlarından biri. Bu konu, hukuki konu değildir. Barış hukuki norma olarak öngöremediğimiz için bu bir politik süreçtir. Barış, gerçek realite olmalıdır. Hukuki normayla yurttaşları barışa zorlayamayız, çünkü bu kurulması gereken bir süreçtir. Bunun için bu, görüşülmesi gereken tipik bir hükümdür.

10. maddede de toplumsal diyalogdan söz edilmektedir. Oysa bu, hukuki normalara ait modern doktrinler için tipik olmayan eski sistemlerin ideoloji normasıdır.

Dr. Agiša Krstović

Profesör Gashi ile profesör Bajrami'nin sözlerinden esinlenerek şunu söylemek istiyorum.

Böyle bir yasayla ne devlet kurulabilir, ne de bağımsızlık elde edilebilir.



Bu Yasa'nın getirilmesi gerekliliği çelişkili değildir ve belki de bu, özel bir havada, yeni enstitülerin kurulmuş olduğu dönemde ve multietnik bir çevrede yapıldığımız için bütün yasalardan önce Meclis tarafından getirilmesi gereken ilk Yasa olmalıydı.

Ne yazık ki, Kosova Meclisi'nde "Povratak" (Dönüş) Koalisyonu Gurubu'nun düşüncesine göre, bu Yasa Tasarısı iyi değildir ve bu sadece ayrım yapmanın yasaklanmasına ait Birleşmiş Milletler Beyannamesi'nin kötü verziyonudur.

Bu Yasa Tasarısı öyle bir tasarıdır ki en iyi dehişirgilerle bile düzeltilemez. Bileşik olmasına rağmen, içindeki formülasyonlar da anlayışlı değildir. Anlayışlı olmaması için - kabul edilmezdir. Ben Yasadaki bazı bölümleri okumama izin vermenizi rica ediyorum. Arnavut meslekdaşlarımız arasında Sırpça'yı çok iyi bilenlerin var olduğunu da biliyorum.

2. maddedeki a noktasında, ayrım yapmaya karşı savaşta önceliğin cinsiyete, yaşa, medeni hale ve özellikle seksüel alışkanlıklara verilmesi ve tüm bunlardan sonra etnik mensubiyet hariç, ulusal mensubiyetin korunmasının yer alması hiç de mantıklı değil.

Eğer bu gibi formülasyon işleme alınabilirse, ben gerçekten bizim burda neler yapabileceğimizi bilmiyorum. İşte bir örnek daha. Lütfen dikkatle izleyin. 3. maddedeki a noktasında şunlar deniliyor: "dolaysız ayrım yapmaya, ortaya atılan bir ya da birkaç temel esasınca diğerlerine kıyasla eşit şekilde davranmaktadır". Eğer sizlerden kimse bunu anlayabilseyse ve bunu anlatabilecek hukukçu varsa, ben o insanlara elimi uzatırım.

"Viktimizasyon" kelimesi, hiçbir yerde bulunmadığım bir kelime, bu

kelimeye ne hukuki, ne de diğer ansiklopedilerde rastlayabildim. Demek oluyor ki, şimdilik Sırpça'da böyle bir kelime yok.

Faik Marolli - Kosova Meclisi'nde "Diğer Azınlıklara" ait Meclis Gurubu, bu Yasa Tasarısının genelinde desteklemektedir. Bu Yasa Tasarısının kendi alanı var ve bunun aynısı dehişirgilerle düzeltilmiş ve tamamlanmış olacaktır.



Sabri Hamiti - Ayrım yapmaya

karşı Yasa baskılığın gerçektense de benim: fakat, şunu her zaman için bilmeliyiz ki, eğer böyle bir Yasa getirilirse, pozitif ya da negatif ayrım yapma formülasyonu ister Yasa şeklinde, ister de verbal şekilde kabul edilmeyecektir. Daha doğrusu pozitif ile negatif şeklindeki ayrım yapmaların her zaman için ortadan kaldırılması gereklidir. Ve böyle hataların zamanında düzeleceğine inanmaktayım. Bu Yasa içerisinde de benim ortaya attığım formülasyona göre iyice açıklanmayan yöntemler var ve ister istemez pozitif ayrım yapma diye adlandırılan elemanlar kurnazlıkla ortaya çıkıyor. Düşünceme göre bu formülasyon, ister konuşmalarda, ister dil formülasyonlarında, ister de Yasa tutumlarında her zaman için silinmelidir. Belirtildiğine göre, bu Yasa'nın şekli fazlasıyla eşitlik sağlanmayı kapsadığı için, kuşkusuz ki ileride bunun hazırlanmasında gerektiğinden çok çabanın sarfedilmesi gerekecektir.



Hydajet Hyseni, Kosova yurttaşlarının ayrımcılığına karşı yasa

tasarısının görüşmekte olduğumuz bu dönemde, aslında birinci maddede ileri sürüldüğü şekilde Kosova yurttaşlarının ayrımcılığıyla karşılanmaktadır. Bugün Güvenlilik Danıştayında, Kosova'sız Kosova hakkında konuşulmaktadır. Hatta, orada yeri olmayanların bulunmasıyla birlikte Kosova temsilcisinin katılmadığı Priştine-Belgrad diyalogu hakkında bile tartışmalar yürütülmüştür. Olumlu ayrımcılığın ve birisine karşı öyle denilen olumlu ayrımcılığın, diğerlerine ve sık sık çoğunlukta ya da azınlık topluluklara karşı olumsuz ayrımcılığı yaratmadığını ileri sürenlerle oydum. Buysa bazan meydana gelebilir.

Ben şunu vurgulamak istiyorum, anlamsız öncüllükleri öngördüğü zaman Kosova yurttaşları ve topluluklarının haklarının gerçekleştirilmesi konusunda bunu bir ilerleme olarak görmem. Belirli bir ulusun üyesi olarak, vergisini, telefonunu, ceryanı ödemiştir, araba plakalarını takmıyor ve yasaya saygı göstermiyorsa ve tüm bunlara izin veriliyorsa, bu anti ayrım yapma değildir. Bana göre bu aslında, amaç edindiğimiz şeylere zarar getirir, buysa şu demektir: azınlık topluluklara karşı özel bir dikkat ile normal ilşkilerin yaratılmasıdır.

Fatmir Sejdiu, Başbakan'ın

doğrudan doğruya katılışının, Meclis'e gelen projelerin hazırlanış şekli ve onların uygulanması hakkında bir mesajdır.



Birinci soru, tartışma süresinde ortaya atılana göre, elimize verilen Arnavut, İngiliz ve Sırp dilleri üzere olmakla, metinlerin yeterince uyumlaştırılmaması konusudur.

İkinci soru, dikkat çekmek istediğim şey, yasa tasarılarında idare dualizminin yaratılması konusudur. Bu yasayla ortaya atılan normlardan biri, örneğin 7. madde. Alın ve bakın- bu ayrıcalığa göre kimin etki edebileceği konusunda büyük bir ikircimlik vardır. Galiba inşa edilmesi gereken daireden söz edilmesi gerekir, ya da bu mahkemeler olmalı, yarın ise her iki taraf arasında bir anlaşmazlık meydana gelebilir, taraflar gittikten sonra ?

Hayata geçirilmesi alanına sokulan bir projede bir etkinliğin bölümünü neler oluşturmaktadır ve mahkeme konusunu ya da diğer alanları aşan yasa preferansları konusunda uyumlaştırma girişiminde ciddi bir istek olmalıdır.

Geçmiş safhada da bizim cinsiyetlerin eşitlik muamelesi için yasada da örneklerimiz vardı, şimdi bir dairenin inşa edilmesi, diğer bir dairenin daha sonra inşa edilmesi vs. Diğer örgütlere aktarılabilecek bölümün genişliği ve gereksinmesi konusunda dikkatli olmalıyız.

Hajredin Kuçi, bizim ayrımcılıkta karlı olduğu göstermemize dair amaçla razı olduğunu vurguladı, ancak aynı zamanda, uluslararası sözleşmelerde mevcut olandan daha incelikli olarak göstermeye de gerek duymadığımızı dair düşüncesini de ortaya attı.

Ljiljana Keni, etnik toplulukların durumuna ait AGIT'in onuncu raporunu muhakkak ki hatır-

lıyorsunuz. Ayrımcılık sözünden bilerek kaçınıyorum, ki buradaki açıklama da, bir taraftan, ilk sırada Sırp olmak üzere belirli toplulukların, çepit boyutta olmak üzere zulüm, korkutma, provokasyonlarla ve serbest devrimin sınırlandırılması olaylarıyla hala karşılaşmaktadır. Diğer yandan, tüm toplulukların, özellikle Sırp topluluğunun anlamlı bir yaşam sürdürmeleri için önemli bir engeli oluşturmaktadır.

Eğer ki bu yasa, sadece Sırp oldukları için Sırp'ları öldürmenin durdurulmasına; Crnica'da bomba saldırılarının durdurulmasına ve Miomir Savic'in, Sırp'lar'a karlı son kurbanı olmasına yardımcı olursa; eğer Sırp çocuklarının bir daha öldürülmemesine; yasa Sırp topluluğu için, devrim hakkının bir hayal olmasına etki edebilirse; Gilanlı Sofijana Peric gibi evine dönen herhangi bir Sırb'ın, hastanede dört kurbanla son bulmasına yardım edebilmiş olursa, ben de bu yasayı destekledim. Yasa pratikte nasıl uygulanmalı? Özel olarak, bunun olabileceğine pek inanmıyorum.

Ramadan Kelmendi, Yasa'nın, özürsüz ayrımcılıkla ilgili olan yalancı dava için ceza önlemleri de görmek için gerektiğini ileri sürdü, çünkü bu durumda, Kosova'da yıllarca topluluklar arası ilişkilerdeki durum ve ayrımcılık ile ilgili moral ve herhangi bir diğer maddi zarar için tazmin göz önünde bulundurulursa



büyük bir anarşi meydana gelmiş olurdu.

Benim için, 10. maddenin - toplumsal dialog; 11. madde - hükümetin örgütleri gibi formasyonlar ayan olmayan, özürsüz, anlaşılabilir ve yanlı gibi görünüyorlar.

Ayrımcılık ile ilgili adları, Kosova halk avukatı görülecektir, ancak, onun yasa etkisinin, belirlenmiş olmadığı ve bu safhada onun alacağı kararın uygulanması bilmemiz gerekir. Her nasılsa, Kosova halk avukatı kararının uygulanması formu saptanmamıştır. Bu, sözkonusu yasanın gerçekleşmesine de bir engeldir.

Ran|el Nojki, Kosova Meclisi'nde Sırp Meclis Grubu'nun bu yasaya evet oyu vermemeye hakkı olduğunu vurguladı. Ben gerçekten, çok yapıcı bir şekilde, yasa hakkında konuşmak istedim, özellikle, sizin de muhakkak elinizde olması gereken Finlandya Üniversitesi'nin evrakına dayandığını bilerek bunu yaptım, ki bu evrakta, ayrımcılığın ne olduğu, insanların hangileri olduğu, bu topraklarda bütün insanların hak ve özgürlüğünün ne olduğunu, ilk sırada Avrupa Birliği'ne girmek istediğimiz, ancak Avrupa Birliği'ne layık şekilde davranmak istemediğimiz Avrupa Birliği tarafından verilen tarifi okumak mümkündür.

Xhavit Haliti, burada hiç kimsenin, yasa hakkında düşüncesini ortaya atacak kişiye karlı gelmeyi düşünmediğine inandığını ileri sürdü. Ancak, yasa, adalet ve cinayetleri keşfetmekle görevli olan-



ların kendi sözlerini söylemeden önce bizi itham edemeyiniz. Ben, tüm uluslararası mekanizmaları ve Kosova yurttahları tarafından kabul edilmiş olan bir yargıtaylarından biri olacak Kosova Yargıtayının kurulması yönünde ortakça çalışmamızı gerçekten istemekteyim. Çünkü, sizin de ortaya attığınız göre, Avrupa'ya gitmeye çalışıyoruz, rüya gördüğümüz zamanlarda da birbirimizi itham eden insanlar gibi değil Avrupa yurttahları olarak Avrupa'ya gitmeye çalışmalıyız. Çünkü güya rüyaları birisi uydurmuş ve bu rüyaları uyduran kişiler, ya çoğunluk ya da her zaman suistimal edilmiş olan bir çoğunluğun ya da bir halkın bir bölümüdür. İmdi ise kötülükleri, acı bir geçmişi, idare ve enstrümanlar sahibi olan sizin, bizden daha büyük sorumluluğunuz olan siz inanırsanız, çünkü bizim, NATO bombardımanına ve ortakça gerçekleştirilmeye çalıştığımız bir demokrasinin başlamasına kadar, hiçbir desteği olmayan güçsüz ahali üstüne ardarda gerçekleştirdikleri hegemonya için bizim hiçbir sorumluluğumuz yoktur.

Blerim Baruti, bu yasayla, ephıklı muameleye ait bir merkezin kurulmasının öngörüldüğünü, İmdiye kadar ise uzun bir zamandır Kosova Ombudsperson enstitüsünün çalıştığını ileri sürdü. Bu münasebetle, uyarılığın seviyesini gösteren toplumumuzdaki bazı gerçekleri de anmak gerekir. Bugün, Kosova'nın bu Meclisi'ndeki 120 milletvekilinden 35'i azınlıklara aittir. Bunlardan 20 sandalye, yüzdeliğe bakılırsa, yüzde 30 ile temsil edilenler için ayrılmıştır, olsun ki Kosova'da ahalinin yüzde 90'



Arnavuttur. Kosova Hükümeti'nde, 3 bakan azınlıklar arasındadır. Aynıca, Kosova Meclisi'nde, kadınlar yüzde 30 ile temsil edilmektedirler. Kosova yargıtayında, kadınlar yüzde 30 oranda katılmaktadırlar. Kosova yargıtayında, birinci yasanın kabul edilmesinden, bu yasaya kadar, uluslararası standartları, Avrupa yasaları ve normlarının gözümüz önünde bulundurarak layık seviyede olması yönünde çaba harcamıştır.

Yasa, ayrımcılıkta karşı uluslararası anlaşmalardan birkaç bölümü de kapsamaktadır

Oliver Ivanoviç, yasadan söz edilince, ben yasayı inceledim ve onun olduğu şekliyle, ilkel olarak kendi yerine sahip olduğu bir gerçektir. Ve tahmine göre, İmdiye kadar konuşan ve destekleyen Sırp Koalisyonu'nun tüm milletvekilleridir. Demek oluyor ki, bazan uyarılarda olduğumuz için bizi hemen diskalifiye etmeyiniz.



Biz burada, önceki toplantılarda takdim edilen kimi yasalar hakkında konuşmuştuk. Uygulanamaz oldukları için bu yasaların sayısı azdır. Biz sorumlu insanlar olmalıyız. Benim için, bugün Başbakan'ın bu yasayı takdim etmesi çok önemlidir. Bu, Hükümet'in birinci kişisi olarak onun da, ayrımcılığın her esasa göre ya ortadan kaldırılması ya da yasaya göre cezalandırılmasını öncüllüklü olduğunu göstermektedir. Ancak, Başbakan'ın, kendisi bu yasayı süreçten alıkoymasını öneriyorum. Çünkü bu yasa, ciddi dephmeleri, ciddi engelleri hak ediyor. O ilkel olarak, anlamı açısından gereklidir, ancak özeti açısından, tasarlanış şekliyle, bu yasanın belirli bölümleri, bu yasanın diğer bölümleriyle karşıdır ve bu yasanın hem anlaşıl-

ması, hem de uygulanması açısından iyi değildir.

Nekibe Kelmendi, bu yasanın, ilkel olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürdü, çünkü, biz a y r y m c y l y d a gerçekten doymuş olduğumuzu vurguladı. Olumlu ayrımcılığı hiçbir zaman yaşamadık, sadece olumsuz a y r y m c y l y k l a karşıladık, o da hem enstitüyonel hem de gerçek ayrımcılıkla.



Bundan dolayı, bana göre bu yasa üstüne biraz daha çalışmamız gerekir, ayrımcılıkta karşı uluslararası anlaşmadan naklen olarak daha bazı bölümlerin kapsamına ve ilerideki süreçlerde onu görüşmemiz ve kabul etmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Milovan Jovanoviç, kolektifce ya da bireysel olarak Arnavutlar, halk olarak Sırlar'ın, ancak bu durumda rejimler ya da siyasetçilerden konuşmuyorum, meydana gelenler için suçlu olmadıklarını ve o halk olarak hiçbir zaman suçlu olamayacağını anlamadan hiçbir çepit yasa ya da yasalar yardımcı olamaz. Asıl suçlular bireylerdir, politik sistemi ve bu sistemlerin yönelimleridir v.s. Burada, bir yapmacıklı yasayla, güya ayrımcılık konusu düzene koyulmak isteniyor ve bundan sonra, bu konunun çözümlenmiş olduğuna dair intibanın bırakılması çalışılıyor ve artık ayrımcılık yok ve herşey yolundadır şeklinde intiba bırakmak isteniyor. Olsun ki, bu yasa hükümlerinin, pratikte uygulanamaz olduğu bilinmektedir, çünkü biz tek sözle bireysel ayrımcılıkta düşmek fırsatına sahip değiliz, çünkü bizim devrim özgürlüğümüz yok. Devamında, Kosova Meclisi Başkanının önerisinden sonra, oylama yapıldı ve yasa tasarısı, ilkel olarak desteklendi.



Kosova'da hukuk sistemi ve mahkemelerin bir bölümündeki bunalım

Mr. sci. Ramadan B. Kelmendi'den

Bilindiği gibi, uygun hukuk düzeni ve adliyesi olmayan devlet, büyük haksızlıkları doğurur, dolayısıyla ne şahsi, ne de kolektif özgürlük sağlanır, anayasalılık ve yasalılık çödenir. Kosova'da, hukuk sistemi ve mahkemelerin bir bölümü büyük bir bunalım yaşamaktadır, bu bunalım özellikle, Adalet Bakanlığının olmayışı ve bir zamanki işgalcinin yasalarını (Sırbistan yasalarını) uygulayan hukuk sisteminin yürürlükte olması yüzünden meydana gelmektedir. Böylece, dünyada özel bir hukuki çelişmeyi yaratıp, teknokrasi özelliklerini içeren, demokratik olmayan hukuki-mahkeme sisteminin uygulanmasına neden oluyor. Devletin direklerinden biri bildiğimiz gibi adalettir, bu nedenle bunu vurguluyorum, oysa adalet mahkemeler, daha doğrusu hakem ve savcılar sayesinde gerçekleşir. Ancak somut örnekte olduğu gibi, hakemler ve savcılar, kendi temsilcileri-milletvekilleri sayesinde halk tarafından seçilmeyince, o zaman mahkemenin amacı ve seviyesi de bilinir ve belirgindir.

Ölçütsüz atamalar

Devleti dünyada cehenem eden, haksızlık ve rüpfetçi ve profesyonel olmayan mahkemedir, halkın çıkarını düpünmeyen mahkeme sistemidir vs. Çünkü, otonom yasaların olmadığı yerde, yasayı, hak etmeyen uyguladığı devlette özgürlük yoktur.

Kosova, kendi Hükümeti ve Meclisi, günlük siyasete ve idare sahiplerine destek verecek olanlara değil, profesyonel bir kadrosu, ünlü hukukçularını, tarafsız ve özerk düpünceli hukukçularını, püphemli geçmişi

olmayan, yüksek karakterli ve insancıl gururu, doğruluk taraftarına dayanacak, bir hukuk sisteminin yapılması yönünde yodun çaba harcamaktadır.

Maalesef, Kosova Hakemler ve Savcılar Danıştay (KHYD), önceden hiçbir sürece tabii tutulmadan, ölçütsüz olarak hakem ve yargıçları öneriyor ve atıyor, Belgrad'ta and içen bir bölüm hakemleri, Kosova Meclisi'nde asla and içmeden, dünyada en tutarsız yasaları, yani Sırbistan yasalarını uygulamış ve de hala uygulayan hakemleri seçmiş ve atamış. Bu olumsuz seleksiyonu KHYD yapmaktadır. Formal olarak ise, uyarılar ortaya atılıyor ve Meclis tarafından kabul olunmuyorsalar da, onlar çalışmaya başlıyor ve böylelikle, Kosova'da asla savunulamaz mahkeme sistemini yaratıyorlar. İlerlemiş hukuk sistemine, özerk mahkemesine sahip olan demokratik dünyada kamuoyu, rüpfetçi bireylerin ve bölücü geçmişi olanların, bundan başka geçmiş bir sistemin emekliliğe ayrılmış bireylerin mahkeme sistemine katılması durumlarında çok hasas ve serttir.

Bazı durumlarda, özellikle ise Kosova Mahkeme sisteminde, yasa hükümlerinde yazılmış olanlar ve onların pratikteki uygulanışı arasında büyük fark yaratılmaktadır.

Somut olarak, Kosova Mahkemesi için son üç öneride KHYD, devamlı olarak etik hakemlerin profesyonel davranış kodexine, yanı sıra Kosova Anayasa Çerçevesi'nin 9,4, ve 7.bölümüne saygı göstermemiştir. Bununla birlikte o, kötü bir seleksiyon ile, emekliliğe ayrılmış olanları, bölücü Sırp yasalarını uygulayan, Kosova özelliğinin yıkılmasına sempati ile bakan, grev ve göstericileri cezalandıran, ulusal bayrağını taşıyanları, iki parmağını kaldıranları, kırmızı-siyah giysi giyenleri, 2

Temmuz 1990 tarihinde Kosova'nın bağımsızlığına ait Anayasa Deklarasyonu'nu kabul edenleri, Kosova Cumhuriyeti Anayasasını kabul edenleri, "Nëna Tereza" Derneği sayesinde halk yardım edenleri, BSPK (KBSB)'ne üye olanları, Sırbistan siyasetine karşı gelenleri, Sırlara gerçeği söyleyen Sırbistan'ın milliyetçi, bölücü, irredantist diye adlandırıldığı kişileri, silahı ellerine alan ve UÇK üyesi olanları cezalandıran kişilerden olan listeyi, ancak 1999 Mart ayına kadar çalıştığına dair formalitenin yerine getirilmesi için milletvekillerin önüne sermiştir. Sırp idaresinin bu zoraki önlemlerini kabul eden, Sırbistan Meclisi'nin yasalarını uygulayan, Sırbistan'ın emri üzere Sırp Dilini ve Kiril Alfabeti'ni kabul edenlerden söz edilmektedir.

Milošević'in hukuk sisteminin hakemleri olarak işyerlerinde git-tikçe güç kazanan bu vicdansız hakemler, dolaylı ya da dolaysız, hakem kodeksinin özeti ile aykırı olan, diktatör siyasetinin uygulanmasına katılmışlardır.

Bu olgu-tehlikeli olduğu kadar, Kosova toplumu için o kadar da korkunçtur, çünkü adaletin sunulduğu, savunulduğu ve gerçekleştirildiği bir yer olan adalet sarayında çalışacak kişilerden söz edilmektedir.

Ceza hizmeti hakkında bilgi verilmiyor

Bugün Kosova'da adalet, belirli bir sayıda seçilmeyen (hansına hepsi değil) Kosova Meclisi önünde and içmeyenler tarafından uygulanmaktadır, bazıları ise Sırbistan'ın küçük düpürücü siyasetini bile uygulamışlardır. Tüm bunlar, Kosova'da, etkisiz, adaletsiz, profesyonel olmayan, bağımlı ve bayağı tek taraflı mahkeme sistemine sahip olmamızın neden olmuştur.

>>>>

<<<<

Bu tür hakemlerle, Sırbistan'ın Kosova'da hukuk sistemi kopacak yerde, ömrü uzanmakatdır. Kosova Mahkeme sistemi, ceza hizmetiyle de sıkı bağlıdır. Ki bu konu hakkında kamuoyuna, cezaevlerdeki ipevlilik, orada çalışanların sayışı ve strüktürü, ipeilerin çalışma koğulları, ceza evi eşitleri, eğitim-işlah sistemi, cezalananların sayışı, cezaevlerinde yaşam koğulları vs. hiçbir bilgi verilmemektedir. Mitroviça cezaevinde, hiçbir ceza subayının olmadığı ve administrasyonda hiçbir Arnavut ipeinin çalışmadığı bilinmektedir. Kuzey Kosova hukuk sistemi ise (Mitroviça, Zvean, Leposavi, Zubin Potok) hala Kosova Mahkeme sistemine entegre olmamıştır. Bundan başka, terör, kışkırtma, hişsizlik, cinayet, eziyet, Arnavutlara zulüm eden askeri-polis-millitan Sırp güçlerine karşı, 1999 yılının Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında, Mitroviça kenttağları tarafından Fransa Zabıtasına sunulan 8.620 suç bildirisinin kaderi hala bilinmemektedir. Allahakına, adalet bu mudur? Tüm bunlar, vatan-dağların mal-mülk ve diğer haklarına ağır darbelerdir.

Dolayısıyla şu soru ortaya çıkıyor: hiç atanmamış, onursuz ve ortamlarında hiçbir otoritesi olmayan, profesyonel olmayan, rüfret yiyen, sadece gelir peşinde olan bazı avukatlarla bağlanmış hakemlerle, Kosova Mahkemesi, adaleti uygulayabilir mi?

Ya da, Kosova'da yaşamakta olduğumuz özgürlük için bütün hayatı boyunca kurban olan ve savaşan Kosova vatandaşı, bu hakemlerin getirdikleri kararlara şüphe etmeyi hak etmiş midir acaba?

Bir devletin Meclisi, adaleti uygulamak için layık olmayan hakemleri atarken, haksızların, halk adına, haklılar hakkında yargı getirme hakkını veriyor. Buysa, mahkeme ve adalet sisteminin bilerek saptırılmasından başka birşey değildir. Bu durumda artık yasallıktan söz edilemez, aksine bütün mahkeme ve ceza sistemi soru ipearetine getiriliyor demektir. Bizim ise Kosova'da bunu yapmak için en küçük bir nedenimiz yok.

Kosova Mahkemesi'nin soğukkanlı, uzman ve bağımsız olması için ihtiyacı olduğu bir gerçektir. Aynıa, hakemler arasında, adaleti uygulayabilecek hakemlerin de olduğuna şüphe etmiyorum.



Depremden hasar gören belediyeler, Kosova Meclisi'nden ek yardım gördüler

6 Kasım tarihli Meclis oturumunda milletvekili Fatmir Recepti milletvekillere, geçen yıl depremden sonra bu Meclis tarafından Gilan, Kamenica ve Vitiya yörelerine yardımın sunulması konusunda alınan kararın gerekleptiğini bildirdi. O, olağanüstü etkinlikleri ve katılları dolayısıyla Meclis Başkanına ve belirli bakanlığda, söz konusu araçların, en sonunda en çok hasar görmüş olan enstitüsyonlar, yurttağlar ve ailelere ulaşmasına yardımcı olduklarından dolayı tepekkürlerini belirtti.

Ben ve bu Meclis'in söz konusu yöreden gelen milletvekilleri, gelecek cumartesi günü, adı geçen üç belediyenin yöneticileriyle bir toplantı düzenleyerek, bu araçların, gerçekten gerektiği gibi kullanılması ve enstitüsyonların yenilenmesi ve aynı zamanda bu Meclis'in kararlaştırması olduğu ailelere ulaştırılması yönünde görüşmelerde bulunacağız.

Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci, bunun iyi bir haber olduğunu ve kararların gerçekten gereklepmeye başlamasının olumlu bir adım olduğunu vurguladı. Daci bunun belki de gecikmeyle yapılan bir ipe olduğunu, ancak bu aynı zamanda, alınan hiçbir kararın gereklemeden kalmayacağını tasdıkladığını da ileri sürdü.

Kosova' da seçim sistemi Reformu ve kadının durumu



Nafiye GAP

Kosova'daki geçen seçim sisteminin hem iyi, hem de kötü yanları vardı, çünkü hiçbir temiz seçim modeli demokratik bir toplumun sahip olduğu tüm kriterleri ve aynı zamanda ister cinsiyet, ister de etnik gruplar için gereken amaçları yerine getirebilecek durumda değildir, tek sözle uygun temsili yapabilmeye gücü yoktur. Seçimlerin amacı, Hükümet ile Hükümet strüktürlerinde, bir ülkenin toplumunda mevcut olan tüm elementlerin temsil edilmesidir, fakat bu temsil de yönetim ile kararların başarıyla alınmasının doğru proporsiyonu esasınca yapılmalıdır.

Kadınların tanıtılmasında yüzde 30'luk orana saygı gösterilmeli

Savaştan henüz çıkmış sayılan Kosova'nın şimdiki durumunu ve savaş neticelerini gözönünde bulundurarak, barışın sağlanması yönünde uluslararası strüktürler, ilk sırada AGIT, diğer ülkelerin tecrübelerinden yararlanarak Kosova'daki seçim sistemini proporsiyonel sistem ile kapalı listeler esasınca saptamıştır. Bu sistemin iyi tarafını, Kosova Meclisi'nde birçok politik gurubun temsil edilmesi oluşturmaktadır. Meclise ait olan toplam 14

Kosova Anayasa Çerçevesi'yle, çeşitli toplulukların temsil edilmesinin sağlanması amacıyla, organların seçilmesi doğrultusunda kilitsel noktalar öngörülmüştür, fakat bu kilitsel noktalar kadınların temsil edilmesini kapsamış değildir, böylece yönetici organlar sektörlerindeki kadınların sayısını ister seçilen kadınların genel sektörüne, ister de toplumdaki kadınların sektörüne uygun değildir.

parti ile politik gurubunda 120 milletvekili bulunmaktadır. Bunun dışında, Arnavutlar hariç, çeşitli ulusal mensubiyeti temsil eden toplam 7 politik partiden oluşan uluslar ile çeşitli topluluklar temsil edilmiştir.

Kosova'daki proporsiyonel sistemi, demokrasi sistemin inşa edilmesinin daha başında varolan gereksinimlerin yönetimi ve belirli politik stabilitein sağlanması yönünde, bir parti konsensusun part koştudu faydalı politik barışı da sağlamıştır. Bu esas üzere Kosova Hükümeti ve bu anda Kosova'da etkinlikte bulunan tüm diğer enstitüler kurulmuştur. Üç yıl süren bu yönetimde klasik pozisyonumuz olmadı için kararların alınması doğrultusunda politik baskılarla da karşılaşmış değiliz.

Proporsiyonel olmasına rağmen, Kosova'daki seçim sistemi, bu gibi temiz sistemin zayıflıklarını ortadan kaldıran daha bazı koşullarla kapsanmıştır. Örneğin: seçimler sırasında kadınlara yüzde 30 oranlık hak verilmiştir. Bunun dışında, diğer uluslar sıralarından Kosova Meclisi'nde 20 milletvekilin yer alması hakkı sağlanmıştır, ki burada yüzde 10'u Sırp halkına mensup kişiler oluşturmaktadır.

Aynı zamanda, Kosova Anayasa Çerçevesi'yle, çeşitli toplulukların temsil edilmesinin sağlanması amacıyla, organların seçilmesi doğrultusunda kilitsel noktalar öngörülmüştür, fakat bu kilitsel noktalar kadınların temsil edilmesini

kapsamış değildir, böylece yönetici organlar sektörlerindeki kadınların sayısını, ister seçilen kadınların genel sektörüne, ister de toplumdaki kadınların sektörüne uygun değildir. Kosova'da, ister lokal, ister merkezi seviyedeki seçim strüktürlerinde kadınların temsil edilmesi garantili biçimlerden biri olmalıdır, demek oluyor ki serbest seçimlerde kadınların bu oranı aşamayacağı demek değildir. Ben ileride de kadınların temsil edilmesinde önemli noktayı oluşturan bu yüzde 30'luk oranın aynı kalması taraftarıyım ve bir şekilde bu, kadınların yönetici organlarda da temsil edilmesini garanti etmelidir. Örneğin: eğer bir parti 3 Bakanlık yerine sahip çıkarsa, o zaman bu yerlerden biri bir bayanla tamamlanmalıdır.

İdeal şekil bulunmalı

Geçmişten aktarılan sayısız koşullar, geleneksel çalışmalarda kadınların seferber olması ve gerikalmış görüşler yüzünden, Kosova'daki kadınlarımız erkeklerle eşit haka sahip değildirler. Bu durum eğitim ile ihbulma seviyesinde de aynıdır. Her toplumda olduğu gibi, Kosova'da da kadın nüfusun yarısını oluşturmaktadır, fakat ihbulma oranı hala düşüktür, daha doğrusu yüzde 25'ten daha azdır. Bununla birlikte yüksek öğrenim görme seviyesi de oldukça düşüktür. Bunun için de kadınların temsil edilmesinin kaliteye zarar getirmemesi için son derece dikkatli olmalıdır.

>>>>

Fatmir Sejdiu, ECMI Müdürü Mark Weller'i kabul etti

**Yasanın hazırlanması ile onaylanma sürecinde
Kosova'nın, Avrupa yasacılığının standartlarıyla uyum-
lu olarak çözümleri sunma hakkı vardı**

Hükümetin işbirliğiyle birlikte Kosova Meclisi, yasanın hazırlanması ile onaylanma sürecinde, Avrupa yasacılığının standartlarıyla uyumlu olarak çözümleri sunma hakkına sahiptir. Bu açıdan, esas amaçlardan birini, insan hakları ile azınlıklar haklarının sağlanmasına ilişkin olan standartların yerine getirilmesi de teşkil etmektedir. Aynı zamanda bu, her şeyin ortakça süreçte bulunması için Kosova'nın şimdiye kadar harcamış olduğu çabaları çerçevesinde oldukça önemli olan faktörlerden birini de oluşturmaktadır ve sadece bu şekilde vatandaşlar kendisini kendi ülkesinde gibi hissedebilir. Böylece, bağımsızlığı kurma çabasında bulunan Kosova'nın amacı Avrupa'nın bir parçası olma şeklindedir. Bu sözler, Kosova Meclisi Başkanlık Kurulu üyesi Fatmir Sejdiu'nun, ECMI (Azınlıklar Konusu'na ait Avrupa Merkezi) Müdürü sayın Mark Welleri ve sözkonusu büro şefi Robert

Cuis ile yaptığı görüşme sırasında ortaya atılan esas saptamalardan bazılarıydı. Bu görüşmenin esas konusunu, Yasa Tasarısı'nın hazırlanmasından başlayarak yasacılık alanında sözkonusu merkezin yardımda bulunacağı oluşturmaktaydı. Bununla ilgili Sayın Mark Weller, Meclis organlarından geçecek olan yasacılığın bütünlüklü sürecinde daimi yardımda bulunacağına söz verdi. Sayın Mark Weller ile görüşmede bulunan Fatmir Sejdiu, zamanla uyumlu olmayan bazı şeylerin ortadan kaldırılması amacıyla, Anayasa Çerçevesi'nin tamamlanması sürecinden de bahsetti. Yetkilerin yerli enstitülere aktarılması gerekliliğine değinirken, Sayın Sejdiu, yetkilerin aktarılmasının görevlerin sorumlulukla yerine getirilmesi alanındaki sadırladığı belirtip, şimdiye kadar bu alanda uluslararası faktör tarafından bazı kuşakların mevcut olduğunu da vur-

<<<<

Eğer belirli kalifiye ile yeteneklere sahipsek, devamlı olarak seferber olma olanaklarımız varsa ve eğer her açıdan politik ile diğer alanlarda katkıda bulunabilirsek, o zaman biz saygı değil, sunabileceğimiz katkıyı gözönünde bulundurmalıyız ve aynı zamanda erkeklerle birlikte seferber olmak ve temsil edilmeliyiz. Kalitenin sağlanması zor değildir, çünkü her seviyedeki seçim süreçlerinde sayı bakımından kadınların temsil edilmesi oran açısından

olduğu düşüktür, fakat gereksinim duyulan yerlerde birkaç dil bilen, politik ile devlet işleriyle uğraşmak için istek ve zamanı olan ve aynı zamanda verilen görevleri başarıyla yerine getirebilecek yetenekli ve eğitimli kadınlar temsil edilmelidir. Seçimlerin ideal şekli hangisi olabilir? Bu soruya kesin bir yanıt vermek zordur, ama düşünce göre en iyi şekli, özelliklerimize saygı gösteren ve cinsiyet, etnik, dini, yöresel ve uzamsal ile diğer temsilleri sağlayan kişiler teşkil etmek-

tedir. Oylama açık listelerle yapılmalı, ama bunu yaparken oylamanın yöresel temsil edilmeye zarar getirebileceği de gözönünde bulundurulmalıdır. Bunun sonucu bazı azınlık grupları ve özellikle Türk ulusuna mensup olanlar zarara uğramış olabilir. Sonunda bunu da belirtmek isterdim ki, kadınların emansipasyonu, toplumun tüm mensuplarının emansipasyon edilmesine yol açmaktadır.

AMERİKA RESMİ KİŞİLERİN, KOSOVA'DA
KAYIP KİŞİLER KOMİSYONU TEMSİL-
CİLERİYLE TOPLANTISI

Zorlukların nedeni yetkilerin yetersizliğinden kaynaklanıyor

Kosova Meclisi'nin Kayıp Kişilere ait Komisyonu Başkanı Flora Brovina ve Kosova Hükümet'inde Kayıp Kişilere ait Komisyonu Başkanı Habit Hajredinaj, Demokrasileşme ve Yardımsever Konularına ait Daire'ye bağlı Amerika'nın Steyd Departamenti temsilcisi Ireneo Bong Miquiabas ve kayıp kişiler sorunuyla uğraşacak olan Amerika Dairesine bağlı politik resmi kişisi David A. Holms ile görüştüler.

Bu münasebetle, Amerika'nın resmi kişileri, Kosova aileleri tarafından dört yıldan bu yana Sırp devlet güçleri tarafından zoraki kaçırılan ve kayıp kişilerle ilgili konular hakkında bilgi edindiler. Bütün süreçlerin uygulanmasından sonra, kimliklerin çok yavaş saptanması ve öldürülenlerin cenazelerinin geri çevrilmesi, çözümlenmesi gereken çok acı verici bir sorundur.

Yetkilerin olmayışı yüzünden bu iki komisyonun karıştırmaları zorluklar vurgulandı. UNMIK'in kayıp kişilere ait Dairesi, bizim enstitülerimizle ortak kimliklerinde bile olmadan, bu konu ile ilgili bütün yetkilere sahiptir.

Amerika'nın resmi kişileri, Priştine ve Belgrad arasındaki görüşmelerin, kayıp kişilerin kimliklerinin belirlenmesine olumlu katkıda bulunabilir. Bu toplantıda evsahibi, bu çok zor bir konunun çözümlenmesi yönünde yapılacak görüşmeler süresinde Kosova tarafının Sırp tarafıyla eşitlikli olması için, yetkilerin bu iki komisyonuna aktarılması konusunda UNMIK ile görüşmek istedi.

Hükümet, Sırbistan ile diyalogun önemini ne küçümsemiş ne de abartmamıştır

Bulduğumuz yılın 2 Ekim tarihli oturumun başlangıcında Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci, gündem sırasının saptanmasıyla ilgili yodun ve yapıcı görüşmeler hakkında milletvekillerini bilgilendirdi. Yanı sıra o, birisi Sn. Solana'dan, diğeri ise Temas Grubu'ndan olmak üzere iki mektup aldığını söyledi. Her iki mektubun içeriğinin hemen hemen aynı olduğunu ve Kosova Enstitüyonları temsilcilerinin sorumlu davranmaları için çağrının yer aldığını dolayısıyla, daha Haziran ayında düzenlenen Selanik Zirve toplantısında, Priştine ile Belgrad arasında görüşmelerin başlamasına dair görevin saptandığını hatırlatıldığını vurguladı. Yürütülen uzun telefon görüşmelerinin de aynı seviyede ve içerikte olduğunu ifade etti.

Hükümetin, Kosova ile SKD Birliği arasında olası görüşmeler üstüne tutumun Meclis tarafından alınmasına dair önerisiyle ilgili olarak Kosova Başbakanı Bajram Rexhepi bunları dedi: "UNMIK'in önceki başkanı İyayner tarafından ilan edilen ve yetkili uluslararası enstitüyonlar tarafından desteklenen sekiz standarttan birisi olan Sırbistan ile diyalogu, Kosova Hükümeti hiçbir zaman küçümsememiş ve de abartmamıştır. Bu konu, diyalogun meydana gelmesi durumunda, daha hazır olmamız amacıyla birkaç defa Hükümette gündeme getirilmiştir.

Hükümet'e daha çok yetki verilmelidir

Kosova vatandaşlarının real beklentileri ve diyalogun da kapsandığı öngörülen standartların yerine getirilmesi yönünde, işlevliliğinin artması ve daha etkili olabilmesi için Hükümet'e daha büyük yetkinin verilmesini haklı olarak istedik. Bu açıdan, şimdiye kadar UNMIK'in buna hazır olduğunu görmedik, diye vurguladı Rexhepi. Konuşmasının devamında o katılımcılara, yeni gözlemci Harri Holkeri'nin gelmesiyle, 26 Ağustos 2003 tarihinde, diğer bakanlıkların oluşturulması yönünde ilk adım olarak Hükümet'te bazı dairelerin kurulması için asgari istemlerini yazılı olarak sunduğunu bildirdi. Ancak, bunu ciddi olarak görüpeceğine dair pifai söz vermekten başka, bundan iki aylık bir beklemeden sonra, hala ayan bir cevabın gelmediğini vurguladı.

Bu arada Sırbistan Meclisi ve SKD Birliği Parlamentosu, Kosova'yı hukuk açıdan Sırbistan'ın bir bölümü olarak tanıyan Anayasa buyruğunu kabul ettiler, buyusa 1244. Rezolüsyona saygısızlıktır!? Yetkili uluslararası enstitüyonların buna tepkisi, Sırbistan ve Kosova'nın 1244. Rezolüsyonu'na etkisi olmayacaktır beklende olmak üzere genelde olduğu gibi, soluk ve hafifti. Bu kısaca, hatta öyle denilen pratik konulardan

söz edilince bile, Sırbistan'la herhangi bir görüşme için alınmaz bir engeli oluşturmaktadır.

Kosova'nın yeni gözlemcisinin listesinde, iktisadının kalkındırılması, uluslararası finansi enstitüyonlarından borçların alınması için yolların bulunması ve yeni işyerlerinin açılması ile ilgili olanaklar; azınlık toplulukların entegrasyonu; polis hizmeti ve yargıtayların daha da etkinleştirilmesi; düzen ve yasallıda saygı; öğretmen ve sağlık işçilerinin, emeklilerin, malüllerin gibi bazı sosyal kategorileri için en elverişli çözüm yollarının bulunması yönünde ortak emedin sunulması gibi Kosova'nın karşılaştığı güncel sorunlarının bulunacağını haklı olarak bekledik.

Ancak, başkınılığımıza rağmen, onun bütün enerjisi, yetkili uluslararası enstitüyonların desteği ile Sırbistan'la diyaloga yöneliktir. Yerli enstitüyonlardan söz edilince, her şekilde, her zaman ve her yöntem ile onların katılacağından kendiliğinden normal olduğuna dair bir düşünce vardı.

Bu arada Sırbistan, görüşmelerde taraf olarak, son iki-üç yıldır ypratıcı etkinliğiyle bilinen Sırbistan Asbaşkanı Nebojša Covic olmak üzere Koordinasyon merkezini saptamıştır, Kosova delegasyonunu ise özel temsilci yönetmeliydi. Bununla sadece Hakerup-Covic sözleşmesi geçerli sayılıp, ancak görüşmeler "Hayrenki - group" yüksek çalışma grubunun görüşmelerine benzemiyor olurdu.

Özellikle yeni UNMIK başının gelişinden sonra, paralel Sırp Enstitüyonlarının kaldırılacağına dair daha önceden de verilen sözlere inanmıyorduk. Maalesef, eğitim, sağlık, yönetim, ulaşıım ve telekomünikasyon alanlarında ya da bütün Kosova yöresinde aktarılan diğer yetkililer açısından yekvücutlu yönetimin gerçekleştirilmesi yönünde, yapılması gerekenler şimdiye kadar yerinden kınılıdamamıştır.

Tüm bunlar ve diğer şeyler Hükümet için, kendi başına karar almakta zorlanmasına neden oldu. 28 Şubat 2002 tarihinde yapılan Anlaşma sonucu olan Koalisyon hükümeti, vatandaşlarına, politik özneler ve Meclise karşı kendisine düpen sorumluluklarını bilerek, 27 Eylül 2003 yılında düzenlenen 70. oturumunda, bu konuda tartıştı ve diyalog konusunda, gerekli açıklamalarda bulunmakla kendi katkısını sunması amacıyla tüm bakanlarıyla Hükümet'in de katılımı ile, Meclis'in politik karar alması konusunda anlaştı ve bu karar Kosova Meclisi'ne sunuldu.

Selanik Zirve oturumunda, Sn. İyayner'in önerilen noktalardan sadece bazıları kabul edildi: mültecilerin geri dönmesi, kayıp kişiler, energetik, ulaşıım ve telekomu-

nikasyon. Bu noktalardan ikisi- mültecilerin geri dönmesi ve kayıp kişiler, sadece UNMIK yetkisindedir, energetik ve ulaşıma ise yerli enstitüyonlar ve UNMIK'in karma sorumluluklarına düpmektedir.

Başbakanın konuşması ve açıklamalarından sonra Sn. Nexhat Daci, katılımcılara, UNMIK Delegasyonu'nu Harri Hokeri'nin, Kosova Enstitüyonlarını ise, kendilerinin anlaşma üzere saptayacakları delegasyonun yöneteceğine dair kararın alındığını bildiren açıklamanın geldiğini söyledi.

Politik sorumluluğumuzun gerektirdiği seviyeye uygun davranmalıyız

Kosova Meclisi'nde LDK Partisi Gurup Şefi Sabri Hamiti, bu salonda iki hafta önce de konuşmuş olduğumuz bir konu hakkında Kosova Başbakanının konuşmasına tanık olduğumuzu söyledi. Öyleki, iki hafta önce söylediklerimize yeni bir şey eklemeye gereğin olmadığını ileri sürdü, çünkü, Başbakan'ın konuşmasındaki birçok noktalar, iki hafta önce burada konuşulanların ortaya atılmasına benzemektedir. Bu açıdan, bulunduğumuz politik durum ile ilgili iç uzlaşmanın var olduğunu görüyoruz.

Diğer taraftan, bugün Meclis'ten ne istendiği anlaşılmasını konuşmasını dinledik. Diyalog olanağı ile ilgili ikircimlikten başka, onun istemini tamamıyla anlamadım.

Selanik'te AB'nin Zirve toplantısından bu yana Kosova Enstitüyonları temsilcilerinin, komşusu olarak SKD Birliği'nin de katılımıyla, komşularla diyalog için hazır olduklarını açıkça beyan ettiklerinin ayan olması gerekir. İkincisi, Kosova'nın Enstitüyonları ve yetkili politik partilerinin temsilcileri, uluslararası politik yetkilileri ile görüştikleri her fırsatta, her zaman ayan olarak bu diyalog taraftarı olduklarını ileri sürmüşlerdir. Bu bellidir ve bana olduğu gibi herkese ayandır.

Politik ve yönetici sorumluluğumuzun gerektirdiği seviyeye uygun davranmamızı isterdim ve yüksek politik yönetici görevinde bulunanların, politik ikiyüzlülüğü ellerinden geldiği kadar ortadan kaldırmalarını ve enstitüyonel yöntemle kurulmuş olan politik tutumları, kapanık kapılar ardında, yani dört göz arasında olduğu gibi, seçmenler önünde olmak üzere aleni temaslar süresinde de savunmalıydılar. Düşünce göre, idealden çok uzak olan durumumuzu göz önümüzde buldursak, hatta ideal toplumsal düzenlerde bile sorumlu kişiler için bunun gerekli olduğunu düşünüyorum.

Bizim Meclisi'mizin, özellikle politik açıdan diyaloga karşı gelmek için hiçbir nedeni yok. Ancak Meclisi'miz, ştainer tarafından dile getirilen ve Kosova'daki ve Kosova dışındaki diğer uluslararası enstitüyonlar tarafından desteklenen diyalog, standartlardan biri ise, diyalogun da kendi standartlarının var olduğunu bilecek kadar olgundur.

Bu diyalogun, hazırlık standartları var mı? Bana göre yok. Bir, önerilen konulardan söz edilince, onlardan

ikisi hakkında asla tartışmamak gerekir, çünkü savaşta kayıp kişiler hakkında sorumluluk sorunu, imzalayan tüm devletler için geçerli olan uluslararası anlaşmalarla onaylanmış ve onlara saygı göstermek ve uygulamak gerekir. İki, önerilen diğer konular kısmendir ve şimdi buna, UNMIK-Kosova Hükümeti (ki buna önceden iki kafalı hükümet demiştim) arasında sorumlulukla ilgili sorun bağlanmaktadır, bu, Hükümete tamamıyla bırakılmıyacağı sorumluluktur, ancak bunu UNMIK de ona sadılayamaz. Demek oluyor ki, yarı yarıya ayrılan sorundan söz edilmektedir. Bu, olası somut sorunlar konusunda diyalog başlamazdan önce Hükümet ile UNMIK arasında sıkı sözleşmeyle çözümlenebilir. Sonunda: Diyaloga katılanların aynı masada oturduklarının gözükmesi ve ortak resim çekmek için diyalog gerekiyorsa, ben bunu yararsız ve oyun olarak sayıyorum. Kosova toplumunun, vatandaşların sorunları hakkında gereksinme varsa, o zaman diyalog muhakkak ki gereklidir. Ancak, bu vatandaşların politik geleceğine zarar veriyorsa, Kosova'da yerine getirilebilecek hiçbir somut vatandaş çıkarısı yoktur, diye vurguladı Hamiti.

Uluslararası topluluk, anayasal saldırı denemelerinde bulunurken Sırbistan'ı engellemek için somut enstitüyonel etkinliklerde bulunmamıştır.

Arsim Bayrami, bugün tartışmakta olduğumuz konunun, en önemli politik konulardan biri olduğunu ve dolayısıyla bizden, otoritemizi belli edecek çok büyük bir sorumluluk istenmektedir. Bilindiği gibi kendi enstitüyonları önünde düşüncesini ortaya atmıştır, o her zaman Sırbistan'da dahil olmak üzere yöredeki bütün ülkelerle, iyi komşu ilişkiler siyasetini desteklemiştir.

Ancak, bilindiği gibi, Kosova 1244 Rezolüyonu'nun uygulanmasında ve Kosova'nın nihayi statüsünün hazırlanması yolunda çok yavaş yürümektedir, Kosova'nın nihayi statüsünün çözümlenmesi için bir politik çözüm yolunu kolaylaştırmak için bu UNMIK ve BM'in en önemli görevlerinden biridir.

Kosova'ya yetkileri ve sorumlulukları çok yavaş aktarıldığı bu koşullar altında da özyönetim için yetenekli olduğunu tasdiklaması için, Kosova'dan, çok olumsuz ve iki nedenden dolayı efit haksız koşullarda, Sırbistan'la bir sürece girmesi isteniyor: Bir, Sırbistan'nın, Kosova'ya karşı saldırgan devlet siyasetini sergilemiş, Anayasa akidleri sayesinde Anayasa saldırganlığını yapmış ve yapmaya çalışmıştır. İkincisi, Kosova'nın, yetkileri olmadan ve bana göre tam anlamıyla haklı olmayan bir temsilcilikle, son derece haksız bir pozisyona gitmektedir.

Diğer yandan, standartlardan biri olarak Belgrad'la görüşmelerin olmasını saptayan uluslararası topluluk, bana göre, Kosova'nın hukuki-politik benliğinin kurulmasını çok yavaş hazırlamıştır; 1244 Rezolüyonu çok yavaş uyguluyor ve bu rezolüyonun uygulanmasının, beşinci yılına girmekteyiz, aslında

/ devamı 18. sayfada /

kendi benliğimizi belirtme hakkına sahip olmadan bunu yapıyoruz. Diđer yandan uluslararası topluluk, geçen gün Sn. Ptayner'den iptittiğimiz sözlü bildirilerden başka, Sýrbistan'ın Anayasa saldıřlarıný engellemek için somut enstitüsyonel önlemleri almamış ve Kosova hakkındaki bu saldışları geçersiz saymak ve daha geç bir safhada Kosova statüsünün demokratik çözümünün sağlanmasına yardımcı olması için herhangi bir önemli adım atmamıştır. Bu açıdan Kosova'nın, bu görüşmeler için hazır olup olmadığına real olarak bakmamız gerektiğini düşünüyorum.

Dragiša Krstoviđ, Kosova Meclisi'nde "Povratak" (Dönüş) Gurubu şefi, bu sorunları çözmemiz ve Kosova'daki durumu düzeltmemiz yönünde, uluslararası misyonun yardımıyla şimdiye kadar sunduğumuz çabalarla, bizi memnun edecek sonuçları elde etmeye yetmediğini vurguladı. Bundan dolayı, benim düşünceme göre, Sýrbistan ile Karadađ Birliđi ve Kosova Geçici Özyönetim Enstitüsyonları arasında görüşmelerin, bu sorunların çözümlenmesi ve Kosova ile Metohiya'nın, daha güzel bir geleceğe doğru adım atması, tüm insanlar için rahat ve güvenli bir yaşam için koşulların sağlanması, geçmişı bizden çok uzaklarda bırakmamız ve her konuda katılımcı olmamız. Avrupa ile dünyanın uygar halk ile toplumlarına katılmamız gerektiğini düşünüyorum. Bunu ne kadar daha erkenden anlarsak, geçmişı ve bugünü de daha çabuk ardımızda bırakır ve daha güzel ve güvenli geleceğe adım atmış oluruz. Bundan dolayı, tüm bunlar hakkında görüşmelerin de yerini hiçbir şeyin tutamayacağı ve bu görüşmelerin, bu yörenin geleceğe adım atması için bir fırsatı oluşturduğunu düşünüyorum. Eđer bu şans kaçırılmış olursak, Sýrbistan ile Karadađ Birliđi ile Kosova Geçici Özyönetim Enstitüsyonları arasındaki görüşmelere bizim yanamamız farklı olursa, bu görüşmelere yanlış yön vermiş olursak, ki bunu sorumsuz siyasetçiler yapabilirler de, o zaman, zor olan bugünümüz çok daha uzun, geleceğimiz ise devamlı uzak kalacaktır. "Povratak" (Dönüş) Koalisyonu milletvekiller grubu, görüşmelerin başlaması yönünde ıştar eden uluslararası topluluğun çabalarını selamlıyor ve yaşamakta olduğumuz duruma kıyasen büyük bir dönüşümde bulunmamız için bunun bir fırsat olduğunu düşünmektedir ve dolayısıyla, tam ve samimi görüşmelerin, Kosova'daki bütün toplulukların, özellikle ise Arnavut ile Sýrp topluluğunun yakınlaşması ve barışmasına sebep olabileceğini düşünmektedir.

Bundan dolayı, burada ortaya atılan bazı tutumları anlamadığımı söylemek mecburiyetindeyim. Bu yüzden maalesef bizim kaygımız gittikçe büyümektedir, ancak biz, Kosova sorunlarının çözümlenmesi için bugün umudun olduğunu düşünürüz.

Teknik görüşmeler herşeyden çok improvizasyonu teşkil etmekte

Kosova Meclisi'nde AAK Parti Gurubu adına konuşan **Ramush Haradinaj**, teknik görüşmelerin gerçekleştirilmesi doğrultusunda yapılan hazırlıkların, herşeyden çok

teknik improvizasyonu teşkil ettiğini belirtti. İlk sırada, görüşmeleri nasıl başlatacağımızla ilgili aramızdan hiç kimsenin ayrıntılı planı ya da teması yok. Bunun neden improvizasyonu teşkil ettiğiyle ilgili sadece bir örneği ortaya atmaya çalışıcağım? Sayın Harri Holker ister heyetin yöneticisi, ister de aracı olarak bir heyetle Kosova'ya geliyor: "İlk sembolik karışılma düzenlendi, kendisiyle tokalaştık ve bununla herşey sona erdi"! Bundan sonraki adresimiz neresi? Yapılan konuşmalar hakkında bilgi edinmemiz amacıyla bundan böyle kime başvurmamız gereklidir? Bizler bu kürsüde de düşüncemizi ortaya attık: bize ciddi



ve relevant uluslararası aracı gerekmektedir; ilk sembolik karışılmadan sonra adresimizin neresi olduğunu bilmemiz amacıyla, doğru adresin belirlenmesini istiyoruz. Sembolik olsa bile, Amerika Hükümeti temsilcilerinin de yer almasının gerekli olduğunu belirttik. Çünkü, Kosova'daki savaşın sona ermesi yönünde uluslararası topluluğu yönetenlerin bizim için neler yaptıkları bilincinde olduğumuzu belirtmemiz amacıyla onları davet etmeye görevliyiz. Ayrıntıları açıklamadan, böyle bir karışılmada Kosova yurttaşlarını, bu durumda ise enstitüler liderlerini yönetmek iyi değil, aynı zamanda kimin kiminle konuşacağına saptamadan, görüşmelerle ilgili istemin temasız Meclise gönderilmesi de doğru değil. Ayan olmayan bu gibi görüşmeleri nasıl destekleyebiliriz.

Bu görüşmeleri tam anlamıyla improvizasyon eden bir örneği daha ortaya atmak istiyorum: Sayın Harri Holker "task forsu", yani görüşmelerin başarıyla sürdürülmesi amacıyla, çalışma gurubu ya da ekibi kurduğunu belirtmekte. Bu görüşmeleri kimler yönetiyor? UNMIK mi, yoksa Kosova Hükümeti mi? Eğer Kosova Hükümeti bu görüşmelere katılıyorsa, bu görüşmelere Bakan ve Kosova Başbakanının katılması ve karşı tarafla tokalaşması gerekiyorsa, o zaman onların kendi "task forsu" olmalıdır.

Sayın Harri Holkeri'nin görevi Kosova'daki uluslararası topluluk kapasitelerini güçlendirmek değil, onları azaltmak ve tüm sorumlulukları yerli enstitülere aktarmaktır. Bizler bu istemimizi daha ilk günde ortaya attık. Sayın Harri Holkeri'nin Belgradla yapılması gereken teknik görüşmelere öncelik verdiğini bilerek, yapılması öngörülen görüşmelerin gerçekleştirilmesini engellemek ve durdurmak istemedik ve bu şekilde Sayın Holkeri'ye, Kosova Enstitüleri ile Kosova Hükümeti kapasitelerinin artırılması yönünde neler yaptığını bilincinde olduğumuzu belirtmek istedik.

Ama Sayın Holkeri bugüne kadar insanların ve enstitülerimize saygı göstermediği için, bizler de bu görüşmelerin gerçekleştirilmesine "evet" diyemeyiz. Demek oluyor ki, tamamıyla bir improvizasyon yapıyor!

Diğer bir örnek alalım: neden Kosova'da Kamu Güvenlik Bakanlığı ve Adliye Bakanlığının kurulmasına izin verilmiyor, oysa bilinen bir gerçektir ki, çeşitli ülkelerin bölgeleri, ister federal, ister de diğerleri Kamu Güvenlik Bakanlığına sahiptir. Temsil edilişine göre, bu görüşmeler tekniksel olduğu için, o zaman Kosova'nın bazı önemli alanlarda yeteneklenmesi gereklidir. Diğer yandan Savunma Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığının kurulması yönünde de şu ana kadar hiçbir şeyin yapılmaması gerçekten çok anlamsız gibime geliyor.

Konuyla ilgili tartışmalara katılan Sadik Idrizi ise, "Diğer Toplulukların", Priştine ile Belgrad arasında yapılacak olan diyalogla ilgili Kosova Meclisi'ndeki çoğunluğun tutumunu destekleyeceğini belirtti. Eğer diyalog gerçekleşirse, diğer topluluklar, kendi özel sorunları yüzünden katılmayı istemekteler.

İç diyaloga gereksinim duymaktayız

Xhavit Haliti'nin düşüncesine göre, bir bütünlük olarak Kosova siyaseti, siyasetçiler, meclis gurupları ve tüm diğer özneler kompu ülkelerle diyalogun yapılmasına karşı olmadıklarını birkaç kez ifade ettiler. Fakat, kompu ülkelerle demezden önce, bizim ne olduğumuzu ve o görüşmelerde neyi temsil ettiğimizi bilmemiz gereklidir. Bunun için de bu açıdan son günlerde bizde mevcut olmayan, oysa Sırbistan'da örgütlü tartışma haline dönüşen konuyla ilgili birkaç soru sormak istiyorum. Aynı zamanda bu gibi konular altında görüşmelere katılıp katılmayacağımızla ilgili kendi düşüncemi ortaya atmak istiyorum.

Şimdiye kadar Sırbistan'ın tüm resmi temsilcileri, kompu ülkeyle değil, "Özerk Bölgemizle" kelimesini kullanarak görüşmede bulunacaklarını ifade ettiler. Oysa bizler her zaman konuşmamızda hep "kompu ülkelerle" kelimesini kullandık.

Tartışmanın devamında Sayın Haliti şöyle konuştu:

"Belgrad'a yolculuk yapabileceğimiz gemileri yaptık, ve her kim başka türlü düşünüyor, hata yapıyor demektir, bundan başka eğer herhangi bir kimse oraya dönebilmesi için gemi kurmayı düşünüyor, o da hatalıdır, bozulabileceğini gözönünde bulundurmazdır. Bundan ötürü de uluslararası topluluk, Sırbistan ve milletvekilleri olarak bizler, Kosova olarak Sırbistan'la barışçıl bir anlaşmanın imzalanmasını ve bunu yaparken Sırbistan'ın Kosova sınırından kendi silahlı güçlerini çekmesini istemeliyiz. Eğer bunların hepsi gerçekleşmezse, o zaman Kosova ile Sırbistan arasındaki barışçıl anlaşma sadece formalite olarak sayılır.

Toplantının devamında konuşmada bulunan Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci toplantıda hazır bulunan milletvekillerine, Sayın Holkeri'yle yaptığı görüşme sırasında, meclis gurupları arasında gerçekleştirildiği ilşkilerde karşılaştığı ikircimlik konusunu dile getirdiğini belirtirken, Hükümet ile Meclis'teki bir buçuk yıllık çalışmalardan sonra elde edilen fonksiyonel beraberliğin geleceğe ait akınlara gerektiği gibi incelemesi yapılmadan bu kadar çabuk harcanmasının değerli olup olmadığını konusuna da işaret ettiğini vurguladı. Her şeyden önce burada, başarılı sonuçların elde edilmesi amacıyla bu Meclisin çoğunluk Hükümete son derece güvendiğinden söz edilmektedir. Benim ikircimlikte bulunmamı dün Temas Gurubu da doğruladı. Avrupa Parlamentosu Başkanıyla yaptığım görüşme sırasında, uluslararası topluluğun davranışını da ortaya attım. Eğer en sorumlu Avrupa Enstitüsü ya da Avrupa Konseyi'nin Genel Meclisi, Sırbistan temsilcisine, Kosova ile onun enstitülerini ve aynı zamanda Kosova'da mevcut olan uluslararası topluluğu rencide etmesini müsaade ederse, o zaman bizler fonksiyonel beraberliği nasıl koruyabiliriz sorusunu da kendisine yönelttim. Oysa bizler tüm bu haklardan yoksunuz. Aynı zamanda bizlerin, uluslararası topluluğa, varolan karşıt gerçekleri ortaya atma hakkımız da yok. Düşünceme göre bu tamamıyla bir diskriminasyon yapılmıştır!

Böylece, iki hafta önce yapılan tartışma esasınca ve bugün meclis gurupları ve Hükümet Başkanı tarafından ortaya atılan görüşleri gözönünde bulundurarak, enstitülerdeki fonksiyonel beraberliğin korunması amacıyla gereken kararı alabilmesi için Meclise biraz daha zamanın tanınması gereklidir.

Bunun için sizin bu konuda anlayışlı olmanız ve eğer gerekirse bunu oylamaya vermeyi öneriyorum ve bu şekilde toplantıyı kapatmak istiyorum. Meclis'in ilerideki toplantısında ise yasaları görüşebiliriz.

Oyların çoğunluğuyla milletvekilleri Kosova Meclisi Başkanı'nın önerisini onayladı.

Kosova Meclisi'nin Yönetmeliði üstüne değiptirgeler kabul edildi

Kosova Meclisi'nin 9 Ekim tarihli toplantısında, Kosova Meclisi Geçici Yönetmeliði üstüne değiptirgelerin sunulması ile ilgili yasama, yargıtay ve Anayasa Çerçevesi konularına ait Komisyon'un önergelerinin görüþülmesi dolayısıyla söz alan Arsim Bayrami, uzun zamandan beri bu mecliste, hangi yönetmelik ile çalışıldığını sorduğunu, ancak buna hiçbir zaman cevap verilmediğini ileri sürdü.

Aslında biz daha geçen yıl Kosova Meclisi Yönetmeliði'ni kabul ettik ve bana göre onun yürürlüde girmesinin devamlı ertelenmesi özürli değildir diye düşünüyorum. Bu arada, UNMIK'in hukuk dairesi, bazı uyarılarda bulunmuş ve bazı çözüm yollarının, Meclis yetkilerini aþtığını ve Anayasa Çerçevesi'yle çelişkili olduğunu saptayan bazı uyarılarda bulundu.

Yasama konularına ait Komisyon, bu uyarıları kabul etmiş, görülmüş ve hakkında tartışmalar yürütmüştür ve onlardan bazıların, kabul edilmesi gerektiğini saptadı. Çünkü Anayasa Çerçevesi'nde uygun değilmeleri yapmasak, Yönetmelikteki bazı konuları asla aþamayız.

Ayrıca, "Povratak" (Dönüş) Koalisyonu'nun bir malzemesi dağıtıldı, ki böylece değiptirgeler üstüne değiptirgelerin sunulması pratiði devam ediyor, buysa iyi bir pratik değildir. Komisyon, tüm bunların anlamsız olduğunu ileri sürdü ve komisyon çalışmalarını süresinde de bu kaygıların ortaya atıldığını ve bu çalışmalara "Povratak" (Dönüş) Koalisyonu'nun her iki temsilcisinin katıldığını ve düşüncelerini ortaya attıklarını vurguladı. Bu uyarılardan bazıları, kabul edilmiştir, öyleki bunlar hakkında konuşmanın anlamsız olduğunu düşünüyorum. Özellikle, şimdi Yönetmelik konusu ortaya atılmaz, çünkü o daha önce kabul edilmişti. Biz, sadece UNMIK tarafından atılan uyarılar konusunda tartış-

malıyoruz, diye vurguladı Bayrami.

İsrarlar geçerli sayılmazsın

Ortaya attığımız önergelerin özeti olmadığının, sadece bazı terminoloji değilmeler ve Anayasa Çerçevesi'nin israr ettiği meburen değilmelerden söz edilmektedir diye düşünüyorum.

Bu Yönetmeliğin, bu uyarılarla birlikte ertelemeden yürürlüde geçmesini istemekteyiz. Yönetmeliğin, yasa olmadığının ve yasama süreçleri safhasından geçmediği, daha doğrusu üç görüşün sürecine tabii tutulmadığını unutmamamız gerekir. Bu, Kosova Meclisi'nin özel akididir ve bugün Meclis'in bu raporu - yönetmeliði kabul etmesi durumunda, aynı şeyin daha bugün yürürlüde girmiş olarak bilinmesini istiyoruz.

Meclis Başkanlığı'ndan, ertelemeden yeni Yönetmeliði ilan etmesini ve bütün milletvekillere aynı şeyin dağıtılmasını istiyoruz.

Ayrıca, Kosova Meclisi'nin bütün milletvekillerinin, milletvekillere özel olan yeni kartlarla tedarik edilmelerini istiyoruz.

Bütün milletvekillerin, Anayasa Çerçevesi ve bu Yönetmelik ile tanımlanan sınırlı dokunulmazlığın milletvekiller için geçerli olması için dokunulmazlık kartlarıyla tedarik edilmelerini istiyoruz.

Başkanlıktan, özellikle ise Meclis'in Administratif Hizmeti'nden, bu konunun ciddiye alınmasını istiyoruz. Çünkü biz, vekilliðimizin yarı yolunda bulunmamıza rağmen, hala milletvekillik ya da dokunulmazlık kartlarına sahip değiliz.

Hydajet Hyseni, bu bizim "turbo" sürecimizin göz alıcı olduğunu, ancak bunun bazan karmaşıklıkta yol açtığını, tüm bunların ise uzun sürmesine, hatta yıllarca başımızın dönmesine neden olmaktadır. Örneğin: Yönetmelikle başımıza gelenler, bunu göstermektedir. Bu Meclis'in göz önünde bulundurulması gereken benim bazı ilkesel

uyarıların var. Biz Anayasa Çerçevesi'ne göre yani, bu enstitüsünün kurulmasından önce bildiğimiz gibi kabul edilen ve israrla kabul ettirilen bir evraka göre çalışmaktayız. Onun israrla kabul edildiğini, kurulduktan sonra yetkilerin enstitüyonlara aktarılması süreci de göstermektedir. Bu süreci hiç olmasa þifai olarak ilerleten ek açıklamalar da yapıldı. Bize bugün, dün gece de, Kosova Başkanlık Kurulu'nun, hiç olmasa bir yere kadar komple edileceğine dair söz verildi. Ve düşünün ki, bu süreci frenleyen, donduran ve hatta bazı hareketleriyle geri çeviren önerilerle karşılaşmaktayız. Buna göre, bu önerileri dikkatle görülmemiz gerekmektedir, çünkü bu Meclise herhangi bir þeyin israrla kabul ettirilmiş olması, başka bir þey, bunu bir daha geçerli saymamız başka bir þeydir.

Bundan dolayı, 8.6 noktasını görüp aynı şeyi yeniden formüleştirmeyi istiyorum, ancak bu tarafız bir þekilde yapılmamıştır. Yeniden formüleştirmek, uygun Anayasa hükümlerle uyumlu olmalıdır. Bu, söylenenleri asla zeddelememektedir, ama bu yüzden de yetkilerin aktarılması sürecinin ellerini de baðlamamaktadır. Düşünceye göre aynı formülasyonun, 5. değiptirge için de geçerli olması gerekir. Benim açıklamam, birincisi, Yönetmelik ve belli kurullarla, bu ya da bu etmenin yetkisinin açıklanmasını yapmadığımızı belirtmek istiyorum. Bundan çok, 5. değiptirge, þeffaflıktan söz etmektedir ve bu noktada, þeffaflıktan konuşulduğu nokta hakkında, biz şimdi, ortaya atıldığını gibi, bunun yedek yetkiler olup olmadığını açıklamada bulunmamız anlamsızdır, siz ise, yedek yetkilerin ne demek olduğunu düşünün. Ben şimdi Anayasa Çerçevesi'nin 5.5 noktasına dayanmaktayım, ki buna göre olağanüstü durumların ve sivil korunma hizmetleri stratejisinin saptanması ve uygulanması gibi, olağanüstü durumlar için hazırlıklar alanında, Kosova Enstitüyonlarına

sorumluluklar da saptanmaktadır. Yedek yetkilerden konulduğu yerlerde bunlar vurgulanmaktadır: Sivil korunma ve olağanüstü durumlarla ilgili olayların sorumluluğu, özyönetim enstitüsyonlarından yavaş yavaş aktarılacaktır. Bundan dolayı, bu iki maddeden, Anayasa hükümlerinin sınırlandırıcı açıklama olanağı ortadan kaldırmak gerekir. Bu öneri, bu olanağı kaldırdığı umuyorum.

2. değirtirge, 10. düzenleme ile ilgili bir uyarıyı daha ortaya atmak istiyorum, o da dokunulmazlıda aittir. Bu konunun böyle tanımlanmasını öneriyorum: Bu dokunulmazlık, yasayla yasaklanmış davranışları kapsamaktadır, örneğin: topluluklararası, ırklar, dinler, cinsiyetler ve diğer toplumsal grupasyonlar arası hiddetli kışkırtmak gibi hareketler dokunulmazlık dışında kalmaktadır. Açıklama ise şöyledir: buna müsaade edersek, bu bizim kişisel suçunu yaydığı anlamına gelir. Bu hiçbir yerde rastlanmayan bir şeydir.

İkincisi, bu durumlarda dokunulmazlık kaldırılmaktadır, buysa böyle açıklanmaktadır: açıkça hiddetli yaygınlaştıran davranışları kapsamamaktadır. Ancak, bununla gizli etkinlik olanağına müsaade ediliyor, ya da sadece topluluklararası hiddet cezalandırılırken, dinlerarası, cinsiyetler ve diğer toplumsal grupasyonlar arası hiddetler neden cezalandırılmıyor ki. Bundan dolayı, bu formülasyon, bağlangıçta zayıflıklara sahipti ve bunun bir daha geri çevirmesi gerçekten anlamsızdır.

Sonunda, benim son uyarım budur: Genel Sekreterin Özel Temsilcisi'ni, Meclis'in toplantısına katılıp katılmamasıyla bizim görevlendirmemizi Yönetmelik görümez. Bu, Anayasa ile düzene koyulmaktadır. Biz ise, Özel Temsilci, Meclis toplantılarına katılabilir, ancak bizim onu bununla görevlendirmeye Yönetmelik ile hakkımız olmadığı ileri sürebiliriz. Burada, düzelti özelliğinde olan çok sayıda uyarılar var, ancak onlar UNMIK uyarılarının konusu değildir. Ben, 8.den 11'inci değirtirge arasındaki konuların, yapılması gereken düzelti beklende değirmeler paketi ile kapsammasını öneriyorum. Muhhakak yapılması gereken onlarca, hatta yüzlerce uyarının var olduğuna inanmamızı istiyorum.

Ljiljana Keni: Ben Sn. Arsim Bajrami'nin tutumuyla odaya olamıyorum, aslında 23.09.2003 tarihinde, yani zamanında sunmamıza rağmen bizim değirtirgelerimizin sürece neden alınmadıklarını sormak istiyorum. Bana göre, hiç kimsenin, bizim değirtirge önermemizi ve sunmamızı engellemeye hakkı yoktur. Ve galiba bütün Sekreterliğ'in ve sonu sonunda sizin de çalışmalarınız üstüne ciddi bir uyarıda bulunmamız gerekecektir. Her nasılsa, ben bunun gelecek haftaya ertelenmesini ve bizim değirtirgelerimizin de diğer milletvekiller önünde olmasını öneriyorum.

Bujar Dugoli, Anayasa Çerçevesi'yle



ve Kosova Meclisi'nin çalışmalarıyla ters olmayan, birkaç ay önce Yönetmeliği kabul etmiştik. Ben komisyonun, UNMIK Hukuk Dairesi tarafından gelen uyarılara cevap veremeye çalıştığını anlıyorum, ancak, bir seferinde kabul ettiğimiz ve geri dönmeyeceğimiz için Yönetmeliğimizi deforme etmesi yüzünden Komisyon'un bu önerileri de kabul etmemiz gerektiğini de düşünmüyorum. Demek ki, bu öneriyi biz desteklemeyeceğiz ve onun desteklenmemesini istiyoruz, çünkü birkaç ay evvel kabul ettiğimiz Yönetmenliğe zarar getireceğini düşünüyoruz.

Uyarılar, özeti değirtirmiyor Sabri Hamiti, Komisyonun son derece profesyonelce çalıştığını ileri sürdü, çünkü bu komisyon, Yönetmeliğimizle ilgili bir parlamenter grup tarafından ortaya atılan önerileri ve UNMIK'in uyarısını görülmüştür. Bana göre, her zaman

için onları görülmüş olduğu ve bir verziyon yarattığı için Komisyon iyi bir iş yapmıştır.

Benim düşüncem ve Kosova Meclisi'nde LDK Parti Grubu'nun düşüncesinden söz edilince, ben, bu uyarıların kabul edilir olduklarını düşünüyorum, çünkü, aslında özette hiçbir şey değirtirmiyor. Ben onları iyice inceledim, yanımda Yönetmelik de var ve onları incelemeye ve onu metinsel açıdan değerlendirmeye çalıştım, dolayısıyla belirli yerlerde onların bazı anlamlı şeyleri içerdiğini sezdim. Bundan başka, ben bu uyarılarda, "Povratak" (Dönüş) Koalisyonu ve UNMIK'in komisyonu tarafından önerilen bazı formülasyonların sokulduğunu da gördüm.

Hydajet Hyseni'nin, verbal delikt sorununa girildiğine dair söyledikleriyle ben uzlaşıyorum. Aslında, sadece bizim konuştuklarımızdan söz edilmemektedir. Burada, söz konusu formülasyonun daha derin sorunudur. Bana göre, formülasyon, düşünüldüğünden de daha güçlüdür. Eğer ki, önerilen çözüm yolları bütünüyle kabul edilirse, ben de herbirinin teker teker oylanması ve böylece işimizi tamamlamamız gerektiğini düşünüyorum.

Bunun uzanması için hiçbir neden kalmadı, bu aslında, bu işi sonuna kadar bitirmemiz için bir fırsat olduğunu düşünerek, bu yönetmenlik hakkında kulaktan kulağa konuşmadan bugün kabul edilmesi ve yürürlüğe geçmesi gerektiğini düşünüyorum.

Oturumun devamında Meclis, Kosova Meclisi'nin geçici Yönetmeliği hakkındaki tüm uyarılar ve değirtirgeler ile ilgili Komisyon'un önerisini kabul etti.

Durumdaki gerginliğin gevşemesi süreçlerine katılmıyız zorlaştıran hareket

Saptanan gündem sırasına göre 23 Ekim 2003 tarihli oturumunda Kosova Meclisi malzemelerinin görüldüğünden önce Başkan Nexhat Daci, Kosova Meclisi adına, Slovenya organları tarafından, Kosova Savunum Birlikleri Komutanı general-leytnant Agim Çeku'nun durdurulması ve tutuklanması ile ilgili düşüncesini verdi ve Kosova'da, devamlı olarak Kosovalıların isteği ve katılımı dışında ek politik istikrarsızlığın yaratıldığını vurguladı. "Kosova'da kompu ülkenin bütününe ihlali koruduğunu, enstitüyonlar olarak bir buçuk yıldan beri Uluslararası topluluğuna, inandırmaya çalıştık, buna rağmen, gereken sonuç alınmamıştır. Bunu, Viyana'daki Zirve oturumunda da tasdiklamaya çalıştım ve maalesef benim haklı olduğum gözüktü.

Var olmayan bir mahkeme, Kosova'da var olmayan bir idare tarafından gelen hapis emri ile, bizim ileri sürdüğümüz gibi Kosova'nın en canlı ve en önemli enstitüyonlarından birinin başkanını durdurulmuş ve tutuklanmıştır. Bu, Kosova yöneticilerinin ikinci kez küçümsenmesinden başka, bununla sadece onlar ve onların kişisel benlikleri değil, Kosova benliği, onun geçmişi, bugünü ve Kosova'nın geleceği küçümsenmektedir. Bunun yanı sıra, sizin ve bütün Kosova'nın bir gecelik uykusuzluğundan sonra, uluslararası topluluk içinde çok sorumlu kişilerin var olması sevindiricidir, öyleki bizim tepekkür borcumuz, olumlu etkide bulunmak isteyenlere, özellikle kararlı, dirençli ve verimli etkinliği için Sn Holkeri'ye minnetarız. Bu, enstitüyonlarımız, özellikle Meclis için bir boşluk bırakıyor: İleride ne yapmalı? Çok büyük kıskırtmalar

yapılmaktadır. Seçmenler tarafından kazandığımız sorumluluklarımız, çok yönlüdür ve biz bu sorumluluklara uygun davranmalıyız. Biz, belirli rizikoları, pahalıya mal olan görmezlikten gelipleri, ancak ve ancak Kosova çıkarına olduğunu bilerek, tüm bunların Kosova ve vatandaşlarının çıkarına olduğuna derinden inanarak, uluslararası toplu-

Meclisin enstitüsyonel tepkisi
Toplantının devamında **Bujar Dugolli** konuşmada bulundu. Dugolli, bu toplantıda bir gün önceki olayın acilen görüldüğünü ve Meclis'in danışman yoluyla değil, enstitüsyonel olarak tepkide bulunmasını istedi. Aynı zamanda Kosova Hükümeti'nden, Milošević döneminden kalma suçlu (kriminal)

BEYANNAME'NİN TAM METNİ

Kosova Meclisi 23 Ekim 2003 tarihi Priştine

Kosova Meclisi,

TMK Komutanı General-leytnan Agim Çeku'nun ve ondan önce Kosova Enstitüyonu'nun temsilcisi ile Kosova yurttablarının tutuklanması nedeniyle duyduğumuz huzursuzluktan dolayı, Kosova'da paralel Sırp organlarının ve Sırbistan'da Kosova Mahkemeleri diye adlandırılan organların ihlali karşılığında gelerek şu:

BEYANNAME

kabul ediyor:

Kosova Meclisi, Sırbistan Enstitüyonları ve Kosova Yöresi'nde ihlali olan Sırp mahkeme organları tarafından alınan ve Kosova yurttablarına karşı olan tüm tutuklama kararlarını, mahkeme kararlarını ve bu kararların uygulanmasını geçersiz saymaktadır.

Meclis, Kosova ve Kosova dışındaki uluslararası enstitüyonlardan, Interpol ve Europol ile birlikte, Kosova'nın BMÖ himayesi altında olması ve kendi demokratik enstitüyonlarına sahip olması dolayısıyla, Kosova yurttablarına karşı tutuklama kararlarını tanınamalarını istiyor.

Meclis, GSÖT Harri Holkeri'den, Kosova'da paralel enstitüyonların kaldırılması için acil adımları atmasını istiyor.

Meclis, TMK Komutanı General-leytnan Agim Çeku'nun geçen günkü tutuklanması ile ilgili Slovenya devlet organlarının davranışlarını protesto etmektedir. Beyanname metni bir oy karşı olurken, milletvekillerince kabul edildi.

luk ile barış taraftarıydık. Biz, Kosova halkının tasarlanıp, planlanıp ve öngörülen stratejik geleceği yüzünden, ileride de bu gemide beraber kalmak istiyoruz. Ancak bu gibi davranışlarla hayır", dedi profesör Daci.

sayılan paralel enstitülerin her zaman için ortadan kaldırılması amacıyla, Slovenya Hükümeti ile Belgrad Hükümeti'ne protesto mektubu göndermesini de önerdi. Örnek olarak, Priştine II Mahkemesi'ndeki yönetici Danica Marinkovic kendi emri üzere

TMK Komutanı General-leytnant Agim Çeku'nun tutuklanması

Kosova Meclisi Başkanı Akademik Nexhat Daci, bugün, İsveç Dışişleri Bakanlığında Siyasi Müdürü Sayın Anders Linden ve Kosova'daki İsveç Daire Şefi Karin Henmarc ile görüşme buldu. TMK Komutanı General-leytnant Agim Çeku'nun Slovenya'da tutuklanmasından söz ederken, Başkan Daci bu davranışın kınadığını belirtti. Böyle bir davranış Kosova enstitülerinin değerlerine ikinci kez yapılmaktadır. Bundan önce, daha doğrusu Milošević'in Lahey Mahkemesi'ne gönderilmesinden hemen sonra Sırp organları tarafından PDK Partisi Başkanı Hashim Taçi Budapeşte'de tutuklanmıştır. Ve bu, Sırbistan'ın, Kosova'daki yeni durumu zor kabul ettiğinin bir kanıtıdır. UNMIK'in işbirliğiyle çalıştığını gözönünde bulundurarak, Kosova Enstitüleri'ne gereken saygı sunulmalıdır, dedi konuşmasının devamında Başkan Daci.

Aynı zamanda Başkan Daci, Slovenya Hükümeti ile diğerlerinin bu gibi davranışlarının sert bir dille kınadığını. Milošević'in Lahey Mahkemesi'nde bulunduğu bir gerçektir, ama onun güvenlik hizmetinin tüm solcuları etkinliklerini Sırbistan ve Kosova'da sürdürmektedir. Bizim sürekli amacımız Avrupa'dır ve bu yönde standartları gerçekleştirmeye hazırız, çünkü bunlar Avrupa standartlarını da oluşturmaktadır. Biz yasaların hepsini standartlarla uyumlu olarak getirmekteyiz, ama bunu da bilmemiz gerekir ki, bu yönde başarılı olabilmemiz amacıyla Kosova statüsünün zamanı ve yeri bilinmelidir. Yani, bize diğer yetkilerimize göre sorumlulukları üstlenmemiz gereklidir.

üç politik mahkumu öldürmüştür. Bunların arasında Besnik Restelica, Rexhep Bislimi ve Cen Dugolli bulunmaktadır. Danica Marinkovic, Kosova'da güvenlik ve barışın sağlanması yönünde çaba sarfeden etkin kişiler ile enstitüler tabiiyetçilerine karşı dava açan temel kriminellerden biridir.

Sürekli provokasyonlar

Bu toplantıda söz alan Berat Luzha, Sırp hükümeti tarafından Kosova'ya karşı yapılan sürekli provokasyonlar yeni sıra, bu kez Slovenya devlet organlarının provokasyonlarıyla da tanık olduğumuzu belirtti. PDK Meclisi Gurubu, resmi protesto olarak bir Beyanname'nin hazırlan-

masını ve onun Slovenya devlet organlarına gönderilmesini önermektedir. Bununla birlikte Sayın Holkeri'den, Kosova'da etkinliğini sürdüren Sırbistan'ın paralel enstitülerine karşı nihayi ve sert önlemler alması isteminde bulunmayı da önermektedir. Sizler hepiniz AGIT'in Raporu'nu okumuşsunuzdur. Raporda, İçişleri Sekreterliği'yle birlikte Sırbistan'ın tüm devlet organlarının sadece Sırbistan'da değil, Kosova'da da etkinliğini sürdürdüğü belirtilmektedir.

Dünceme göre, bu gibi paralel enstitülerin sönmeye zamanı gelmiştir. Sırbistan, önceleri olduğu gibi şimdi de Milošević'in siyasetini sürdürdüğü için, Kosovayla gerçek diyalogun yapılması doğrultusunda gereken köprüleri yerine getirmemektedir.

Konuyla ilgili tartışmaya katılan Randjel Nojkic ise, konuşması sırasında şınladığını gerekli olduğunu belirterek şöyle konuştu: "Siz, Kosova ve Metohiya'nın bütünlüklü Meclisi adına değil, büyük bir Meclis çoğunluğu hakkında konuşmaktasınız ve ben sizin bu şekilde davranmanızı rica ediyorum. Viyana ziyaretindeyken siz ve Sayın Rugova, Kosova ve Metohiya'nın halkını değil, çoğunluk gurubunu temsil ettiniz. Kosova ve Metohiya'nın belirli yurttaşları tarafından güven kazanan ve oldukça önemli olan büyük bir gurubu bu şekilde diskriminasyon edemezsiniz. Savaş cinayetleri için sorumlu olduklarını söylüyorsunuz, oysa dünceme göre savaş cinayetleri için herkes sorumludur. Siz de, savaş sırasında Kosova ve Metohiya topraklarında Sırp, Arnavut, Rom ve diğer halkın kurban gittiğini biliyorsunuz. Öyle ki, diğer kurbanlar varsa, bunlar için sorumlu olan kişiler de vardır. Yaşamış olduğumuz devletin her şeyden önce bu alanlardaki topluluğunu savunmak istemesi normaldir. Bundan ötürü, bırakın bunun hakkında adliye organları ve uluslararası topluluk karar getsin. Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci bunları dedi: Nojkic'in zorluklarını ben alayabilirim, çünkü o bir

demokratik sisteme katılmasını istemedi, bundan dolayı, demokrasi ve demokratik çoğunluğun esas kurallarını anlamak durumunda değil.

Sırbistan'ın Kosova yurttaşlarına karşı almakta olduğu tüm akidlerin kaldırılması isteniyor

Sabri Hamiti, gündem sırasına geçmeden önce, somut güncelliğinin, acı bir konunun gerektirdiği bir konunun açıldığını ileri sürdü. Bizim yabancı ülkelerle ilişkilerimizden ve insanlarınımıza, bu somut örnekte ise temsilcilerimize karşı davranışlardan söz edilmektedir. Siz, insanlara karşı bu tür davranışların, hergünkü hayatta basit diye adlandırdığımız bu davranışların ne kadar yabancı olduğunu bilmelisiniz, dahası bu davranışların kişilere-temsilcilere karşı kullanıldığını zaman nasıl bir nitelikte olduğunu düşünülebilir. Ben, bu şekilde de karşılanmasının iyi olduğunu düşünüyorum. Ancak Meclis, seçmenleri önünde çok sorumlu bir organ olarak, Kosova'nın politik temsili önünde diğer yazılı olarak tutum almayı kararlaştırırsa, o zaman, tutumu bu şekilde olmalıdır:

Meclis, Kosova yurttaşlarına karşı Sırbistan'ın almakta olduğu tüm akidlerin geçersiz sayılmasını ve bu geçersizliğin ait belgenin, yazılı şekilde olması itibarıyla, Avrupa'nın tüm hükümetlerine, yani sıra Interpol ve Evropol'e sunmak istiyor. Bu, benim dünceme göre, enstitüsel karşılık verisinin en güçlü şekli olurdu, hatta meydana gelmekte olan olaylar ve onların yorumları hakkında aramızda konuşmalar yürütmekten de daha güçlü etkisi olurdu.

Devamında başkan, bu oturumda parlamenter gruplar tarafından da desteklenen evrakın hazırlanması için kısa bir mola verdi.

Yapılan moladan sonra, Sn. Nekibe Kelmendi, milletvekiller önünde, Meclis grup temsilcilerinden oluşan Çalışma Grubu tarafından hazırlanmış olan Beyanname şeklindeki evrakı okudu.

